

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ:

Εκπαιδευτικά Προγράμματα και Υλικό:

Τυπική, Άτυπη και από Απόσταση Εκπαίδευση (Συμβατικές και e-Μορφές)

Διπλωματική Εργασία με θέμα:

«Ο Θεσμός της Πιστοποίησης Προσόντων. Συγκριτική μελέτη των συστημάτων πιστοποίησης στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της σύνδεσής του με την εγχώρια και ευρωπαϊκή εργασιακή κινητικότητα».

ΚΛΗΜΗ ΚΑΤΕΡΙΝΑ

A.M: 3032201601104

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: κα Δέσποινα Τσακίρη

Τριμελής Επιτροπή:

κα. Τσακίρη Δέσποινα, Καθηγήτρια

κος Δημόπουλος Κωνσταντίνος, Καθηγητής

κος Μπαγάκης Γεώργιος, Καθηγητής

ΚΟΡΙΝΘΟΣ, 2019

Copyright © Κλήμη Κατερίνα, 2019.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τον συγγραφέα και μόνο.

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω πρώτα από όλους το σύζυγο μου Κυριάκο και τα παιδιά μου Κυριακή, Νεφέλη και Γιώργο για την αμέριστη συμπαράσταση και ενθάρρυνση που έδειξαν κατά τη διάρκεια υλοποίησης αυτής της εργασίας.

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την καθηγήτρια μου κα Δέσποινα Τσακίρη για τη σημαντική της βοήθεια και ενθάρρυνση στην εκπόνηση αυτής της διπλωματικής μου εργασίας η καθοδήγηση της οποίας υπήρξε καθοριστική στην ολοκλήρωση της εργασίας.

Τέλος, θέλω να ευχαριστήσω όλους τους Καθηγητές του Τμήματος για τις γνώσεις που μου προσέφεραν κατά τη διάρκεια των σπουδών μου.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Περίληψη	5
Εισαγωγή	7
1. Πολιτικές για τη δια βίου μάθηση και την πιστοποίηση	11
1.1. Η δημιουργία πλαισίων προσόντων στην κατεύθυνση της σύγκλισης.....	13
1.2. Η κοινωνιολογική προσέγγιση της υπερεθνικής πολιτικής για την επαγγελματική εκπαίδευση	18
1.2.1. Οι αλλαγές πολιτικής	18
1.2.2. Οι αλλαγές στον εκπαιδευτικό λόγο	20
2. Η μεθοδολογία της έρευνας	23
2.1. Το μεθοδολογικό πλαίσιο.....	23
2.2. Διαδικασία διεξαγωγής της έρευνας	26
2.3. Ερευνητικό εργαλείο: Σχάρα καταγραφής δεδομένων.....	28
2.3.1. Ερωτήσεις - Χώρες	29
2.4. Περιορισμοί της έρευνας.....	30
3. Η πιστοποίηση προσόντων στις πέντε ευρωπαϊκές χώρες	32
3.1. Η πιστοποίηση προσόντων στο Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία)	32
Κοινωνικοοικονομικά στοιχεία.....	32
3.1.1 Το Αγγλικό πλαίσιο προσόντων.....	33
3.2. Η πιστοποίηση προσόντων στη Γαλλία.....	36
Κοινωνικοοικονομικά στοιχεία	36
3.2.1 Το Γαλλικό πλαίσιο προσόντων	36
3.3. Η Πιστοποίηση προσόντων στη Γερμανία	40
Κοινωνικοοικονομικά στοιχεία	40
3.3.1. Το Γερμανικό πλαίσιο προσόντων	40
3.4. Η πιστοποίηση προσόντων στην Ελλάδα.....	43
Κοινωνικοοικονομικά στοιχεία.....	43

3.4.1. Το Ελληνικό πλαίσιο προσόντων	43
3.5. Η πιστοποίηση προσόντων στην Κύπρο	46
Κοινωνικοοικονομικά στοιχεία	46
3.5.1. Το Κυπριακό πλαίσιο προσόντων	47
3.6. Το Ευρωπαϊκό Διαβατήριο Δεξιοτήτων (Europass)	49
4. Αποτελέσματα και συμπεράσματα της έρευνας	52
Εισαγωγή.....	52
4.1. Σχάρα καταγραφής δεδομένων	52
4.2. Κοινά σημεία και αποκλίσεις των συστημάτων πιστοποίησης.....	58
4.3. Συζήτηση αποτελεσμάτων και τελικά συμπεράσματα.....	62
4.4. Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα	64
Βιβλιογραφικές Αναφορές	66

Περίληψη

Η παγκοσμιοποίηση της αγοράς αποτελεί τις τελευταίες δεκαετίες κοινό τόπο αναφοράς για τις εξελίξεις που λαμβάνουν χώρα στο πολιτικό, κοινωνικό και οικονομικό στερέωμα. Μέσα σε αυτήν την ταχύτατα εξελισσόμενη αγορά, οι κοινωνικές αλλαγές που συντελούνται, διαμορφώνουν ένα νέο κοινωνικό γίνεσθαι το οποίο διακρίνεται για την πολυμορφία του εξαιτίας της ελεύθερης κινητικότητας ανθρώπων, εμπορευμάτων αλλά και πληροφοριών ως απόρροια της αλματώδους εξέλιξης της τεχνολογίας. Πολλοί μελετητές υπογραμμίζουν τη σημασία των νέων τεχνολογιών και του παράγοντα "διάχυση της πληροφορίας" στο μετασχηματισμό των σύγχρονων κοινωνιών.

Η συνεχής αύξηση του γνωστικού κεφαλαίου συμβάλλει στην ανάδυση μιας νέας τάξης πραγμάτων τόσο στους τομείς της παραγωγής και όσο και της επιστήμης, οι οποίοι με τη σειρά τους αναμορφώνουν παγκοσμίως τις κοινωνικές οργανωτικές δομές των εθνικών κρατών. Η ευέλικτη προσαρμογή στις νέες αυτές παραγωγικές συνθήκες επιτάσσει αλλαγές και στο πεδίο της εκπαίδευσης, τόσο στο περιεχόμενο όσο και στις μορφές της αρχικής και συνεχιζόμενης εκπαίδευσης. Στις μέρες μας, η ανανέωση, αναβάθμιση και απόκτηση νέων γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων, θεωρείται πως επιδρά καταλυτικά στις οικονομικές αποδόσεις του ατόμου αλλά και της συνολικής οικονομίας. Όσον αφορά τη διαδικασία της αποτίμησης των γνώσεων και δεξιοτήτων που αποκτά κάποιος τόσο με την αρχική μόρφωση όσο και με την επαγγελματική του εμπειρία, πραγματοποιείται μέσω της διαδικασίας της πιστοποίησης από δημόσιες αρχές.

Στόχος της παρούσας έρευνας είναι η καταγραφή των συστημάτων πιστοποίησης σε πέντε ευρωπαϊκές χώρες καθώς και της διαδικασίας με την οποία αυτά υλοποιούνται και ρυθμίζονται μέσα στα αντίστοιχα κοινωνικοοικονομικά πλαίσια δημιουργίας τους. Με τη μέθοδο της συγκριτικής ανάλυσης επιχειρείται η κωδικοποίηση των κοινών σημείων που παρουσιάζουν τα πέντε ευρωπαϊκά πλαίσια πιστοποίησης προσόντων, με στόχο την ανάδειξη των κοινών σημείων καθώς και των αποκλίσεων που αυτά παρουσιάζουν. Με γνώμονα την προσαρμογή των συστημάτων πιστοποίησης των επιμέρους ευρωπαϊκών χωρών στο Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων, που αποτελεί την κοινή βάση αναγνώρισης των προσόντων, αναδεικνύεται η αναμόρφωση των συστημάτων εκπαίδευσης των χωρών σε μια

προσπάθεια αναπλαισίωσης της εκπαιδευτικής διαδικασίας σε "επιτελεστική" διαδικασία μετάφρασης προσόντων προσαρμοσμένων στις ανάγκες της παγκοσμιοποιημένης αγοράς εργασίας.

Λέξεις κλειδιά: Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων (EQF), πιστοποίηση προσόντων, εθνικά πλαίσια προσόντων, Europass, ευρωπαϊκή κινητικότητα.

SUMMARY

The globalization of the market constitutes the last decades a common reference point for the developments which take place in the political, social and economical stature. Within this rapidly developing market, the social changes which take place, shape a new social phenomenon distinguished by its diversity due to the free movement of people, goods and information as a result of the rapid development of technology. Many scholars emphasize the importance of new technologies and the factor "diffusion of information" in the transformation of modern societies.

The continuous growth of cognitive capital contributes to the emergence of a new order of things as much in the fields of production as in science, which in their turn reform the social organizational structures of national states world-wide. The flexible adaptation of these new productive conditions commands changes in the field of education both in content and in the forms of initial and continuing education. Nowadays, the renewal upgrading and gaining of new knowledge, skills and competences is considered to have a catalytic effect on the economic performance of the individual as well as on the overall economy. In the matter of the process of assessing the knowledge and skills which someone acquires by both the initial education and the professional experience, come about through the process of certification by public authorities.

The objective of this research is the recording of the certification systems in five European countries as well as the process they are implemented with and regulated in the corresponding socio-economic frameworks of their creation. With the method of the comparative analysis the coding of common points to present the five European which certify certifications of qualifications frameworks is attempted, aiming to highlight the common ground as well as deviations which they present. With a view of the adaptation of the certification systems of the individual European countries to the European qualifications framework which is the common basis for the recognition of qualifications, the reform of the country's education systems is highlighted in an effort to re-educate the educational process in an "executive" translation process tailored to the needs of a globalized labour market.

Keywords: European Qualifications Framework (EQF), Qualification Certification, National Qualifications Frameworks, Europass, European Mobility.

Εισαγωγή

Οι ραγδαίες εξελίξεις που συντελέστηκαν τις τελευταίες δεκαετίες στον τομέα της παραγωγής επηρέασαν σημαντικά και άλλους κοινωνικούς τομείς και ιδιαίτερα τον τομέα της εκπαίδευσης. Η μετάβαση από τη βιομηχανική στη μεταβιομηχανική κοινωνία συνδέθηκε με τη μεταστροφή των κοινωνιών/οικονομιών, από οικονομίες που στηρίζονταν στον πρωτογενή (αγροτική παραγωγή) και δευτερογενή (βιομηχανία/μεταποίηση) τομέα παραγωγής, σε κοινωνίες όπου κυριαρχεί ο τριτογενείς τομέας των υπηρεσιών. Ο τομέας αυτός ο οποίος στηρίζεται όλο και περισσότερο στις εφαρμογές της επιστημονικής γνώσης, δεν θα μπορούσε παρά να επηρεάσει καταλυτικά ολόκληρο το κοινωνικό οικοδόμημα, καθώς και τις δομές που το στηρίζουν όπως το οικονομικό, πολιτικό σύστημα και ως εκ τούτου το εκπαιδευτικό σύστημα που αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους πυλώνες ανάπτυξής του. Ως εκ τούτου, η αρχική εκπαίδευση που εξασφάλιζε στις βιομηχανικές κοινωνίες την ένταξη των ατόμων στην παραγωγική διαδικασία, τις τελευταίες δεκαετίες φαίνεται πως δεν επαρκεί αλλά όπως εύστοχα σημειώνει ο Paare 2002 (όπως αν. στο (Κελπανίδης & Βруνιώτη, 2004, σ. 26) απαιτείται μια ανανέωση των πρώτων γνώσεων, μια επανεκπαίδευση. Το γεγονός αυτό καταδεικνύει την ανάγκη της συνεχούς, δια βίου εκπαίδευσης ως προϋπόθεση για τη διατήρηση της απασχολησιμότητας μέσα στο διαρκώς μεταβαλλόμενο οικονομικό περιβάλλον της Ευρώπης. Μέσα στο νέο αυτό παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον, η δια βίου μάθηση προσεγγίζεται πλέον και με οικονομικούς όρους, καθώς η ταχύτητα με την οποία επέρχονται οι αλλαγές απαξιώνει σύντομα την προϋπάρχουσα γνώση, δημιουργώντας ταυτόχρονα την ανάγκη νέας γνώσης. Σύμφωνα με την έκθεση του Ο.Ο.Σ.Α (OECD, 2017) για τη "μελλοντική εργασία", η παγκοσμιοποίηση σε συνδυασμό με τις δημογραφικές εξελίξεις και την ψηφιοποίηση της σύγχρονης πραγματικότητας οδηγούν σε νέου τύπου θέσεις εργασίας οι οποίες απαιτούν υψηλές δεξιότητες.

Πλήθος μελετών ασχολήθηκε με τη συμβολή της εκπαίδευσης στην οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας τόσο σε Μικρό επίπεδο όσο και σε Μάκρο επίπεδο. Οι περισσότερες μελέτες ανέδειξαν μια θετική σχέση μεταξύ του μορφωτικού επιπέδου μιας κοινωνίας και της οικονομικής ανάπτυξης αυτής. Το γεγονός αυτό σε συνάρτηση με την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας δημιούργησαν ένα ευρωπαϊκό

προσανατολισμό σε νεοφιλελεύθερες πολιτικές με κύριο άξονα τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας με γνώμονα την εκπαίδευση εργατικού δυναμικού υψηλής εξειδίκευσης, όπως το οραματίστηκε και ο Bell το 1973 (Bell, 1973). Ο Bell στην ανάλυσή του διακρίνει πέντε διαστάσεις της μεταβιομηχανικής κοινωνίας, η καθεμιά από τις οποίες αφορά:

- i. τη μετατόπιση της οικονομίας στον τριτογενή τομέα υπηρεσιών
- ii. την ανάδειξη νέων εξειδικευμένων επαγγελματιών
- iii. την ανάδειξη της γνώσης σε πρωταρχικό παράγοντα τόσο στον οικονομικό όσο και στον πολιτικό τομέα
- iv. την ανάδειξη της τεχνολογίας σε πρωτεύοντα παράγοντα κοινωνικής αλλαγής
- v. την ανακατάταξη της κοινωνικής ιεραρχίας αναφορικά με τους κατέχοντες τη γνώση

Οι πέντε αυτές διαστάσεις σε συνδυασμό με τις παρούσες κοινωνικοοικονομικές αλλαγές, οδήγησαν τόσο στη διεύρυνση της συμμετοχής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση όσο και στην ανάδειξη της δια βίου μάθησης ως το σημαντικότερο εργαλείο προσαρμογής στις εργασιακές απαιτήσεις της παγκόσμιας αγοράς εργασίας. Η σημασία της δια βίου καταδεικνύεται στη διαμόρφωση της κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής για την απασχόληση, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι ραγδαίες κοινωνικοπολιτικές αλλαγές που αντιμετωπίζουν οι ευρωπαϊκές χώρες, όπως η συνεχής εξέλιξη της τεχνολογίας και της επιστήμης, η γήρανση του ευρωπαϊκού πληθυσμού, οι μαζικές μετακινήσεις πληθυσμών εντός των χωρών, οι αλλαγές στη δομή της πυρηνικής οικογένειας με την αυξημένη συμμετοχή των γυναικών στην εργασία. Το γεγονός αυτό ενισχύεται από την δυσαρμονία που υπάρχει ανάμεσα στις ανάγκες της αγοράς εργασίας και στην παρεχόμενη γνώση από τα ισχύοντα εκπαιδευτικά συστήματα. Ως απόρροια των προηγούμενων, παρατηρείται μετατόπιση του ενδιαφέροντος των μελετητών καθώς και των ασκούντων εκπαιδευτικής πολιτικής, από τις εισροές στις εκροές. Σύμφωνα με τον Drucker, ο σημαντικότερος συντελεστής παραγωγής είναι πλέον οι γνώσεις (Drucker, 1996), οι οποίες χρησιμοποιούνται πλέον σε ευρεία κλίμακα ως εργαλείο καθορισμού κοινών προτύπων μέτρησης.

Οι αλλαγές που συντελούνται στον εκπαιδευτικό θεσμό στον ευρωπαϊκό χώρο, τόσο στην τυπική εκπαίδευση, όσο και στη συνεχιζόμενη εκπαίδευση και κατάρτιση, αποτέλεσαν το έναυσμα της παρούσας εργασίας. Στόχος της έρευνας

είναι η καταγραφή του θεσμού της πιστοποίησης προσόντων και η διερεύνηση του αν και σε ποιο βαθμό συνιστά ύψιστο διακύβευμα της επικρατούσας ευρωπαϊκής πολιτικής στον τομέα της εκπαίδευσης. Μέσα από τη βιβλιογραφική επισκόπηση, θα επιχειρηθεί να ερευνηθεί η σημασία της πιστοποίησης των προσόντων στη διαμόρφωση του ενιαίου εκπαιδευτικού χώρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Για το σκοπό αυτό, επιλέχθηκαν πέντε ευρωπαϊκές χώρες η Αγγλία, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ελλάδα και η Κύπρος. Η επιλογή της υπό διερεύνηση αυτής ομάδας χωρών διόλου τυχαία δεν ήταν, αφού η ομάδα αυτή αποτελείται από τρεις "οικονομικά ισχυρές" (Αγγλία, Γαλλία, Γερμανία) χώρες και δύο "οικονομικά αδύναμες" (Ελλάδα, Κύπρος) κατά τα κοινά λεγόμενα. Εύλογα λοιπόν παρουσιάζεται ερευνητικό ενδιαφέρον για τον τρόπο με τον οποίο διαμορφώνονται τα πλαίσια προσόντων στις προαναφερθείσες χώρες, καθώς και του τρόπου εναρμόνισης των εθνικών τους πλαισίων με το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων.

Με τη μέθοδο της συγκριτικής ανάλυσης θα καταγραφούν τα συστήματα πιστοποίησης στις πέντε ευρωπαϊκές χώρες (Αγγλία, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα και Κύπρος) προκειμένου να απαντηθούν τα εξής ερευνητικά ερωτήματα: 1) ποια είναι τα χαρακτηριστικά των συστημάτων πιστοποίησης των υπό εξέταση χωρών (φορείς, νομοθετικό πλαίσιο, λειτουργία) 2) ποια είναι τα κοινά σημεία και ποιες οι αποκλίσεις (τυπολογίες που αναπτύσσονται) 3) πώς συνδέεται η πιστοποίηση προσόντων με την εργασιακή κινητικότητα των Ευρωπαίων πολιτών.

Στο πρώτο κεφάλαιο επιχειρείται μέσω της ιστορικής αναδρομής να αναδειχθούν μέσα από τα ευρωπαϊκά κείμενα, τα συγκεκριμένα πλαίσια παρέμβασης των ευρωπαϊκών πολιτικών στα εθνικά συστήματα εκπαίδευσης, αναφορικά με την επαγγελματική εκπαίδευση. Οι εξελίξεις που συντελέστηκαν στον τομέα της παραγωγής, επηρέασαν σημαντικά την εξέλιξη των συστημάτων εκπαίδευσης οδηγώντας τελικά στη "χαρτογράφηση" του "Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων". Ο σχεδιασμός των λεγόμενων περιγραφικών δεικτών του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων οδηγεί προς την κατεύθυνση της σύγκλισης των επιμέρους Πλαισίων των χωρών της κοινότητας με επιμέρους στόχους τον εξορθολογισμό τόσο των διαδικασιών εκπαίδευσης όσο και τη διασφάλιση της ποιότητας των γνώσεων και δεξιοτήτων του Ευρωπαίου Πολίτη (Βαρβιτσιώτη, Γούλας et.al., 2010, σ. 42).

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται ανάλυση της ερευνητικής μεθόδου που χρησιμοποιείται στην παρούσα εργασία. Η ερευνητική μέθοδος που θα

χρησιμοποιηθεί είναι η Ποιοτική Ανάλυση Περιεχομένου. Η χρησιμοποίηση της μεθόδου αυτής, επιτρέπει την κατηγοριοποίηση των δεδομένων από την ανάλυση των κειμένων αναφορικά με την επαγγελματική εκπαίδευση και τη μετατροπή των εν λόγω δεδομένων σε κατηγορίες, με στόχο την εξαγωγή ενός συγκεκριμένου συστήματος κωδικοποίησης (Κυριαζή, 2005). Μέσω της ευελιξίας που παρέχει η ερευνητική αυτή μέθοδος, δίνει τη δυνατότητα για συνεχή σύγκριση των ποιοτικών δεδομένων που συλλέγονται προκειμένου να αναδειχθούν πρότυπα (patterns) αναφορικά με τη συνάφεια και τις αιτιακές σχέσεις που αναδύονται. (Flick , 1998).

Στο τρίτο κεφάλαιο αναλύονται τα συστήματα πιστοποίησης των πέντε ευρωπαϊκών χωρών. Μέσω της εσχάρας αποτύπωσης, υπογραμμίζονται τα κοινά σημεία αλλά και οι αποκλίσεις που παρουσιάζουν τα επιμέρους εθνικά συστήματα πιστοποίησης.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, με βάση τις τυπολογίες που αναπτύσσονται, αναλύεται η συμβολή των συστημάτων πιστοποίησης στην ευρωπαϊκή κινητικότητα των εργαζομένων, και εξάγονται συμπεράσματα απαντώντας στα τρία βασικά ερωτήματα της έρευνας.

Στο νέο πολιτισμικό περιβάλλον που συνεχώς αναμορφώνεται, η έννοια της εκπαίδευσης αντιμετωπίζεται όχι μόνο ως κοινωνικό προνόμιο για όλους αλλά και ως οικονομική ανάγκη ολόκληρης της κοινωνίας. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Ball, "το βασικό στοιχείο που χαρακτηρίζει σήμερα την απόδοση είναι πως πρέπει να μετατρέψουμε τον εαυτό μας από αξιοσημείωτο σε υπολογίσιμο" (Ball , 2013)

1. Πολιτικές για τη δια βίου μάθηση και την πιστοποίηση

Στη νέα κοινωνική πραγματικότητα που διαμορφώθηκε στην Ευρώπη τις τελευταίες δύο δεκαετίες η δια βίου μάθηση αναγνωρίζεται ως το μοναδικό μέσο που μπορεί να εξασφαλίσει την απαραίτητη ευελιξία προκειμένου οι εργαζόμενοι να ανταποκριθούν στις νέες μορφές ανταγωνισμού, ως απόρροια της παγκοσμιοποίησης. Στη βάση της φιλοσοφίας να καταστεί η Ευρωπαϊκή Ένωση η πιο ανταγωνιστική και δυναμική οικονομία της γνώσης στον κόσμο, διαφαίνεται ξεκάθαρα ο ζωτικός ρόλος της εκπαίδευσης στη διαμόρφωση των ευρωπαϊκών πολιτικών προκειμένου να αντιμετωπιστούν τόσο οι τεχνολογικές όσο και οι κοινωνικοοικονομικές προκλήσεις του μέλλοντος. Το γεγονός αυτό αποτυπώνεται ήδη στο άρθρο 166 της Συνθήκης στο οποίο διαχωρίζεται πλέον η γενική από την επαγγελματική εκπαίδευση: *(πρώην άρθρο 150 της ΣΕΚ)*

1. Η Ένωση εφαρμόζει πολιτική επαγγελματικής εκπαίδευσης, η οποία στηρίζει και συμπληρώνει τις δράσεις των κρατών μελών, σεβόμενη ταυτόχρονα πλήρως την αρμοδιότητα των κρατών μελών για το περιεχόμενο και την οργάνωση της επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Ως βασικοί στόχοι της δράσης της Ένωσης στον τομέα αυτό αναφέρονται:

- *η προσαρμογή στις μεταλλαγές της βιομηχανίας, ιδίως μέσω της επαγγελματικής εκπαίδευσης και του επαγγελματικού αναπροσανατολισμού,*
- *η βελτίωση της αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και η συνεχής κατάρτιση,*
- *η ενίσχυση της ανταλλαγής πληροφοριών και εμπειριών για τα κοινά προβλήματα των συστημάτων κατάρτισης των κρατών μελών.*

(Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 09/05/2008)

Στο πλαίσιο της δια βίου μάθησης, την απαρχή για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση ως κοινή ευρωπαϊκή συνιστώσα αποτέλεσε η στρατηγική

της Λισσαβόνας και ειδικότερα το πρόγραμμα "Εκπαίδευση και κατάρτιση 2010". Στις προτεραιότητες που έθεσε η επιτροπή τονίζεται η ανάγκη για:

"...αποτίμησης της μάθησης. Αυτό σημαίνει αξιολόγηση των τίτλων σπουδών από το επίσημο εκπαιδευτικό σύστημα, καθώς και της άτυπης και εξωσχολικής μάθησης με σκοπό να μπορούν να αναγνωρίζονται όλα τα είδη μάθησης.." (Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης)

Ο στόχος αυτός προκειμένου να επιτευχθεί απαιτούσε τη δημιουργία μιας κοινής βάσης αποτύπωσης των προσόντων έως το έτος 2002, καθώς και τη θέσπιση των κατάλληλων ευρωπαϊκών εγγράφων/ πιστοποιητικών κατάρτισης. Η σημασία που δόθηκε στη διαφάνεια των εθνικών συστημάτων εκπαίδευσης καθώς και η δημιουργία ενός κοινού συστήματος προσόντων αναφέρεται και στα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στη Βαρκελώνη το Μάρτιο του 2002 όπου υπογραμμίζεται ότι :

"... επιβάλλεται η ανάπτυξη και η αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων και δεξιοτήτων, περιλαμβανομένων όσων έχουν αποκτηθεί με άτυπες μορφές μάθησης..." (Συμπεράσματα της Προεδρίας:Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης 15 και 16 Μαρτίου 2002)

Η διαδικασία της Κοπεγχάγης (2002), σε συνδυασμό με το ανακοινωθέν του Μάαστριχτ, δύο χρόνια αργότερα (2004) είναι τα δύο κομβικά γεγονότα που επικυρώνουν την κοινή κατεύθυνση των χωρών προς τη χάραξη μιας ενιαίας στρατηγικής στον τομέα της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης. Στη βάση της φιλοσοφίας αυτής, αναγνωρίζεται ως προτεραιότητα η ανάπτυξη εργαλείων για την αμοιβαία αναγνώριση και επικύρωση ικανοτήτων και προσόντων. Έτσι, τον Απρίλιο του 2008 εκδίδεται Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου με στόχο τη δημιουργία ενός κοινού πλαισίου αναφοράς:

"...που θα χρησιμεύσει ως μηχανισμός μετατροπής μεταξύ διαφορετικών συστημάτων επαγγελματικών προσόντων και μεταξύ των επιπέδων τους, τόσο για τη γενική και την τριτοβάθμια εκπαίδευση όσο και για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση."

(Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2008)

Στα συμπεράσματα του συμβουλίου της 12ης Μαΐου 2009 υπογραμμίζεται ο ζωτικός ρόλος των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης στην αντιμετώπιση των σύγχρονων προκλήσεων. Η παγκοσμιοποίηση και οι ταχύτατες οικονομικές, περιβαλλοντικές, τεχνολογικές και δημογραφικές μεταβολές επιτάσσουν τη δια βίου μάθηση ως τη θεμελιώδη αρχή, για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων. Η δια βίου μάθηση η οποία περιλαμβάνει όλες τις μορφές μάθησης, την τυπική, τη μη τυπική και την άτυπη μάθηση, μέσω της παροχής των ίσων ευκαιριών για ποιοτική εκπαίδευση, θα δώσει το εφαλτήριο ώστε η Ευρώπη να καταστεί, μια "παγκοσμίως ηγετική οικονομία της γνώσης". (Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2009/C 119/02)

Όσον αφορά τη δια βίου μάθηση, στο Συμβούλιο επισημαίνεται επίσης η ολοκλήρωση της διαδικασίας εφαρμογής των εθνικών στρατηγικών, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στην πιστοποίηση της μη τυπικής και άτυπης μάθησης. Επίσης τονίζεται η σημασία της σύνδεσης όλων των εθνικών επαγγελματικών προσόντων των επιμέρους χωρών, με το ευρωπαϊκό πλαίσιο προσόντων έως το έτος 2010.

1.1. Η δημιουργία πλαισίων προσόντων στην κατεύθυνση της σύγκλισης

Η ανάγκη δημιουργίας μιας ευρωπαϊκής ταυτότητας που θα λειτουργήσει ως μοχλός ενίσχυσης της κινητικότητας των εργαζομένων καθώς και της ανταλλαγής εμπειριών ανάμεσα στα ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά συστήματα δημιούργησε το Ευρωπαϊκό πλαίσιο αναφοράς προσόντων (European Qualification Framework /EQF)¹ (Cedefop). Ανταποκρινόμενοι στην ανάγκη αυτή, τον Απρίλιο του 2008 εκδίδεται η Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου αναφορικά με τη θέσπιση του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Επαγγελματικών Προσόντων. Το ευρωπαϊκό πλαίσιο επαγγελματικών προσόντων (EQF) αποτελείται από 8 επίπεδα και σύμφωνα με τους περιγραφικούς δείκτες του κάθε επιπέδου προσδιορίζονται τα μαθησιακά αποτελέσματα του κάθε επιπέδου. Ενδεικτικά τα πέντε πρώτα επίπεδα αναφέρονται σε γνώσεις που αποκτήθηκαν από τη γενική εκπαίδευση καθώς και από την

¹ <http://www.cedefop.europa.eu/en/events-and-projects/projects/european-qualifications-framework-eqf>

επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση. Τα επίπεδα 6,7 και 8 αναφέρονται σε προχωρημένες ή πολύ εξειδικευμένες γνώσεις που αποκτήθηκαν είτε με ανώτερη εκπαίδευση είτε με εργασία σε εξειδικευμένους τομείς παραγωγής.

Στο EQF, περιγράφονται τα μαθησιακά αποτελέσματα δίνοντας έμφαση στις αποκτηθείσες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες που αποκτά κάποιος εντός και εκτός του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος. Ουσιαστικά αποτελεί έναν πίνακα ταξινόμησης διαφόρων "τίτλων" που αποκτά κάποιος από την ένταξή του σε ένα ακαδημαϊκό πλαίσιο, από τη δουλειά του, από την εμπειρία του ή από το συνδυασμό όλων των παραπάνω. Με τον τρόπο αυτό, επιχειρείται να γεφυρωθεί η απόσταση που δημιουργείται μεταξύ της προσφερόμενης γνώσης και αυτής που ζητείται από την αγορά εργασίας.

Η στροφή προς τα μαθησιακά αποτελέσματα, μετατοπίζει το κέντρο βάρους από τις εισροές στις εκροές ενισχύοντας τις βασικές αρχές της Ένωσης για κοινωνική συνοχή και απασχολησιμότητα καθώς και ενεργό πολιτεϊότητα με γνώμονα την παροχή ίσων ευκαιριών για όλους. Στην ενοποιημένη παγκόσμια οικονομία, ο όρος "πολιτεϊότητα" χρησιμοποιείται προκειμένου να περιγράψει τους πολλαπλούς ρόλους που λαμβάνει ο σύγχρονος πολίτης, καθώς περιγράφει την πολιτική, κοινωνική, οικονομική και πολιτισμική διάσταση που λαμβάνει ο όρος (UNESCO, 2013).

Ακολουθώντας τις παραπάνω αρχές, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ορίζει και τους αντίστοιχους όρους, στην κατεύθυνση της σύγκλισης των συστημάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης. Σύμφωνα με το επίσημο κείμενο ως «επαγγελματικό προσόν» νοείται το επίσημο αποτέλεσμα μιας διαδικασίας αξιολόγησης και επικύρωσης, ενώ ως «μαθησιακά αποτελέσματα» νοούνται οι διατυπώσεις όλων αυτών που ο εκπαιδευόμενος γνωρίζει, κατανοεί και μπορεί να κάνει μετά την ολοκλήρωση μιας μαθησιακής διαδικασίας. Εν συνεχεία, ο όρος «γνώσεις» αναφέρεται στο αποτέλεσμα της αφομοίωσης των πληροφοριών μέσω της διαδικασίας της μάθησης και ο όρος «δεξιότητες» αναφέρεται στην ικανότητα εφαρμογής γνώσεων και αξιοποίησης τεχνογνωσίας για την εκπλήρωση εργασιών και την επίλυση προβλημάτων. Τέλος, με τον όρο «ικανότητα» νοηματοδοτείται από την επιτροπή, η αποδεδειγμένη επάρκεια στη χρήση γνώσεων, δεξιοτήτων και προσωπικών, κοινωνικών ή/και μεθοδολογικών δυνατοτήτων σε περιστάσεις εργασίας ή σπουδής και στην επαγγελματική ή/και προσωπική ανάπτυξη (Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2008).

Έχοντας ως αφετηρία τα μαθησιακά αποτελέσματα που αντιστοιχούν στις διάφορες βαθμίδες εντός του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος και της άτυπης μάθησης, η επιτροπή ταξινομεί τις επιμέρους γνώσεις (θεωρητικές, αντικειμενικές, ευρείες, εξειδικευμένες κλπ) σε οκτώ επίπεδα επιθυμώντας με αυτόν τον τρόπο την αποτύπωση των αποκτηθεισών γνώσεων από τα αρχικά επίπεδα εκπαίδευσης έως και τα ανώτατα επίπεδα, σε μετρήσιμα και συγκρίσιμα αποτελέσματα. Τα μαθησιακά αποτελέσματα αντιστοιχούν με αυτόν τον τρόπο στα προσόντα των εκπαιδευομένων, τα οποία μπορούν να αποκτηθούν σε οποιοδήποτε σύστημα επαγγελματικών προσόντων. Οι γνώσεις, σύμφωνα με την επιτροπή, αντιστοιχούν σε δεξιότητες, γνωστικές και πρακτικές, που απαιτούνται για την εκτέλεση απλών εργασιών στο πρώτο επίπεδο, έως και πλέον εξειδικευμένων που απαιτούνται για έρευνα και καινοτομία σε προχωρημένα μαθησιακά και εργασιακά περιβάλλοντα. Οι γνώσεις και οι δεξιότητες νοηματοδοτούν τις ικανότητες, που αποκτά ο εκπαιδευόμενος και αναφέρονται τόσο στην υπευθυνότητα και την ικανότητα ανάληψης ευθύνης στα αρχικά επίπεδα, έως την πρωτοπορία και έρευνα στα ανώτερα επίπεδα προσόντων.

Στο σημείο αυτό, πρέπει να τονιστεί η σημασία που δίνει η επιτροπή στη διασύνδεση της αποκτηθείσας γνώσης με την έρευνα και την καινοτομία καθώς και την προσαρμογή σε δομημένα περιβάλλοντα εκπαιδευτικά ή και εργασιακά. Με τον τρόπο αυτό γίνεται αντιληπτό πως οι διαμορφούμενες εκπαιδευτικές πολιτικές ελέγχονται τόσο από τον τρόπο που παράγονται όσο και στον τρόπο που διαχέονται στον κόσμο της οικονομίας (Ciancanelli , 2007).

Παράλληλα με τα νομοθετήματα και τις συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Κοινοβουλίου, από το 1975, σημαίνουν ρόλο διαδραμάτισε το Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης (Cedefop), το οποίο είναι το κέντρο που συνδέει τα θεσμικά όργανα της Ένωσης με τα κράτη μέλη για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση. Μέσα από ένα διευρυμένο δίκτυο συνεργασίας μεταξύ του Cedefop, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του Ο.Ο.Σ.Α, εκπροσώπους των χωρών μελών, εκπροσώπους εργοδοτικών οργανώσεων και εμπειρογνώμονες, πραγματοποιούνται συγκριτικές αναλύσεις σε θέματα εκπαίδευσης παρακολουθώντας τις αλλαγές σε επίπεδο πολιτικής, οικονομίας και εκπαίδευσης² (Cedefop). Αποστολή του εν λόγω οργανισμού είναι η ανάπτυξη και υλοποίηση

² <http://www.cedefop.europa.eu/el/about-cedefop/what-we-do>

δράσεων σχετικά με τα συστήματα, τις πολιτικές και την έρευνα στον τομέα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης³ (Cedefop).

Στους στρατηγικούς στόχους για την εκπαίδευση και κατάρτιση με ορίζοντα 2020, το Συμβούλιο αναφέρει την υλοποίηση της δια βίου μάθησης μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας, τη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης και κατάρτισης μέσω της αύξησης των βασικών δεξιοτήτων, την προαγωγή της ισοτιμίας και τέλος την ενίσχυση της καινοτομίας σε όλα τα επίπεδα ανάπτυξης, προκειμένου να επιτευχθεί η αειφόρος ανάπτυξη. Δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην ολοκληρωμένη δια βίου μάθηση, το Συμβούλιο τονίζει τη δημιουργία ευέλικτων τρόπων μάθησης, ανοικτών σε όλους προκειμένου να διατηρήσει η Ευρώπη ισχυρό παγκόσμιο ρόλο. Παράλληλα υπογραμμίζεται η ανάγκη της σύνδεσης των εθνικών πλαισίων προσόντων με το ευρωπαϊκό, τα οποία θα πρέπει να παράγουν χρήσιμα αποτελέσματα μάθησης. (Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2009).

Ακολουθώντας, στη σύσταση του συμβουλίου της 22ης Μαΐου του 2017 αναφέρεται πως τα 8 επίπεδα του ευρωπαϊκού πλαισίου επαγγελματικών προσόντων χρησιμοποιούνται ως ένας μηχανισμός "μετάφρασης" μεταξύ των διαφορετικών συστημάτων των εθνικών προσόντων προκειμένου να συμβάλλουν στη δυναμική μεταφορά των επαγγελματικών προσόντων μεταξύ των χωρών. Επίσης, στους γενικότερους στόχους, η σύσταση αναφέρεται στην αύξηση της κινητικότητας και της κοινωνικής ενσωμάτωσης των εργαζομένων αλλά και των εκπαιδευομένων μέσω της επικύρωσης των γνώσεων τόσο της τυπικής όσο και της άτυπης μάθησης. Στο παράρτημα I της εν λόγω σύστασης δίνονται και οι ορισμοί αναφορικά με τα επαγγελματικά προσόντα τα οποία προσδιορίζονται "ως το επίσημο αποτέλεσμα μιας διαδικασίας αξιολόγησης", καθώς και το εθνικό σύστημα επαγγελματικών προσόντων, που επέχει τις δραστηριότητες ενός κράτους μέλους σχετικά με την αναγνώριση της μάθησης. Τέλος η επίσημη αναγνώριση των αποτελεσμάτων ορίζεται ως : *"...διαδικασία χορήγησης επίσημου χαρακτηρισμού από αρμόδια αρχή για επιτευχθέντα μαθησιακά αποτελέσματα, για σκοπούς περαιτέρω σπουδών ή απασχόλησης, μέσω i) της χορήγησης επαγγελματικών προσόντων (πιστοποιητικών, διπλωμάτων ή τίτλων σπουδών), ii) της επικύρωσης μη τυπικής και άτυπης μάθησης,*

³ <http://www.cedefop.europa.eu/el/about-cedefop>

iii) της χορήγησης ισοδυναμίας, ακαδημαϊκών μονάδων ή απαλλαγών...."(Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2017)

Στο ενημερωτικό σημείωμα που εξέδωσε το Cedefop το Φεβρουάριο του 2018 αναφορικά με τα πλαίσια των επαγγελματικών προσόντων στην Ευρώπη, από το 2008, έτος δημιουργίας του Ευρωπαϊκού επαγγελματικού πλαισίου προσόντων (EQF), 28 κράτη μέλη της Ένωσης, μεταξύ αυτών και η Ελλάδα συμμετέχουν στην εφαρμογή του. Επιπρόσθετα 29 χώρες μεταξύ αυτών και η Ελλάδα έχουν πλέον συσχετίσει τα εθνικά επαγγελματικά τους πλαίσια με το ευρωπαϊκό, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό "στην εναρμόνιση της συγκρισιμότητας των επαγγελματικών προσόντων" ανάμεσα στα κράτη μέλη⁴ (Cedefop, 2018).

Από τα προαναφερθέντα, διαφαίνεται η σπουδαιότητα της εκπαίδευσης και κατάρτισης για την επίτευξη των μακροοικονομικών στόχων ανάπτυξης της ευρωπαϊκής οικονομίας. Η δια βίου μάθηση, προτάσσεται ως απάντηση στην διαρκώς μεταβαλλόμενη αγορά εργασίας. Η πολλαπλότητα των ρόλων/ ειδικοτήσεων, που καλείται να έχει ο σύγχρονος εργαζόμενος, νομιμοποιεί τη νέα κουλτούρα της πολυδεξιότητας για τον εργαζόμενο του 21ου αιώνα. (Παπαδάκης , 2006, σ. 138).

⁴ www.cedefop.europa.eu/files/9126_el.pdf

1.2. Η κοινωνιολογική προσέγγιση της υπερεθνικής πολιτικής για την επαγγελματική εκπαίδευση.

1.2.1. Οι αλλαγές πολιτικής

Η σταδιακή μετάβαση από το φορντικό (fordism) μοντέλο παραγωγής που επικρατούσε στην Ευρώπη του 20ου αιώνα και που είχε ως κυρίαρχα στοιχεία την γραμμή παραγωγής και την κατάτμηση της εργασίας, στο μετα - φορντικό (**post-fordism**) μοντέλο ανάπτυξης υποδεικνύει τον νέο τρόπο οργάνωσης της παραγωγής. Το νέο οικονομικό μοντέλο οργάνωσης της παγκοσμιοποιημένης πλέον οικονομίας, βασίζεται στη γνώση και στη θεωρία του ανθρωπίνου κεφαλαίου. (Παντίδης ,Πασιάς , 2004)

Σύμφωνα με τη θεωρία του ανθρωπίνου κεφαλαίου την οποία ανέπτυξε πρώτος ο οικονομολόγος Adam Smith, τα άτομα είναι αυτά που αποτελούν τον πλούτο των εθνών. Η εκπαίδευση ενός εργαζομένου μπορεί να στοιχίζει χρήματα αλλά τα χρήματα αυτά μετατρέπονται σταδιακά σε κέρδος, καθώς αυξάνουν την παραγωγικότητα του ατόμου (Smith, 1776). Κατά τον Smith, οι ικανότητες που αποκτούν οι κάτοικοι μιας χώρας είναι μέρος του κεφαλαίου της χώρας. Από τη θεωρία αυτή, διαφαίνεται πως η οικονομική απόδοση συνδέεται άρρηκτα με την εκπαίδευση και την κατάρτιση. Και σύμφωνα με τους Καψάλη και Παπασταμάτη, οι δαπάνες για εκπαίδευση δημιουργούν κεφάλαιο που έχει ανάλογη αποδοτικότητα με αυτή της επένδυσης σε υλικούς πόρους (2013).Ενισχύοντας τα παραπάνω, οι θεωρητικοί της θεωρίας του ανθρωπίνου κεφαλαίου όπως οι Becker και Willis (όπως αν. στο Tsakiris D, 2014), θεωρούν πως το εκπαιδευτικό προϊόν δεν χρησιμοποιείται τόσο στον να εξηγήσει τις μισθολογικές διαφορές μεταξύ των εργαζομένων, αλλά ουσιαστικά χρησιμοποιείται προκειμένου να αποσαφηνίσει το κενό που δημιουργείται μεταξύ της οικονομικής ανάπτυξης και του παράγοντα παραγωγικότητας της εργασίας. Έτσι, κατά τον Roulain 2001 (Τσακίρη Δ. όπ.ανα., 2018)ο όρος ανθρώπινο κεφάλαιο γίνεται καθολικά αποδεκτός ερμηνεύοντας της σχέση εργαζόμενος - εργασία - αμοιβή.

Μέσα στο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον της παραγωγής και κατανάλωσης, γίνεται επιτακτική η ανάγκη της προσαρμογής των συστημάτων εκπαίδευσης και

κατάρτισης με έμφαση στη συνεχή επανεκπαίδευση και εξειδίκευση προκειμένου να επιτευχθεί η ευελιξία και να εξασφαλιστεί η απασχολησιμότητα. Το γεγονός αυτό όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Αλεξίου (2006) , δημιουργεί έναν "πολυδύναμο και πολυλειτουργικό εργαζόμενο" ικανό να προσαρμόζει τις ανάγκες του, στις ανάγκες της "κοινωνίας της γνώσης".

Οι μεταβαλλόμενες αγορές εργασίας, σε συνδυασμό με την ανάδειξη της γνώσης σε κινητήριο μοχλό της οικονομικής ανάπτυξης δεν συνιστούν αμελητέους παράγοντες - τουναντίον - στη δημιουργία και ανάπτυξη υπερεθνικών οργανισμών ΟΟΣΑ, Ευρωπαϊκή Ένωση, ΟΗΕ, στα οποία συμμετέχουν ενεργά, εκτός από τα κράτη μέλη, πολυεθνικές εταιρείες, μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί, εκπαιδευτικά ιδρύματα κ.α. (Ζμας, 2007, σ. 11). Αποτέλεσμα τούτου είναι τα κράτη μέλη να διαμορφώνουν τις πολιτικές τους, στο πλαίσιο του εκάστοτε δικτύου όπου αυτά ανήκουν. Όπως χαρακτηριστικά σημειώνει ο Ball, τα ιδιωτικά συμφέροντα έχουν πλέον αποτελέσει "συστατικό στοιχείο" στη δημιουργία της κοινοτικής εκπαιδευτικής πολιτικής, υποδεικνύοντας με τον τρόπο αυτό τον κεντρικό ρόλο που διαδραματίζει η γνώση στο πλαίσιο του διεθνούς οικονομικού ανταγωνισμού (Ball, 2012). Ειδικά για τις ευρωπαϊκές χώρες, οι πολιτικές που διαμορφώθηκαν από την ευρωπαϊκή επιτροπή τις δύο τελευταίες δεκαετίες, στόχευαν στο να καταστούν τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης ποιοτικό σημείο αναφοράς παγκοσμίως.

Με απώτερο στόχο, μια ανταγωνιστική οικονομία βασισμένη στη γνώση, το Ευρωπαϊκό συμβούλιο επισημαίνει τη σημασία "της βελτιωμένης ποιότητας" στην παρεχόμενη εκπαίδευση, την "καθολική πρόσβαση στα συστήματα αυτά καθώς και το άνοιγμα αυτών των συστημάτων στον κόσμο". (Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2002). Όπως μάλιστα αναφέρει ο Μπασαντής (1993) οι πληροφορίες και τα δεδομένα κατέχουν πλέον ενεργό ρόλο στη ροή της διεθνούς οικονομίας. Επιπρόσθετα, η διαμορφούμενη οικονομική κατάσταση των τελευταίων ετών, δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην έννοια της οικονομικής ανταγωνιστικότητας αναδιαμορφώνοντας παράλληλα τις νέες πολιτικές της ένωσης για την εκπαίδευση.

Οι πολιτικές που χαράσσονται προτάσσουν την αναγκαιότητα των εκπαιδευτικών δεικτών και των ελέγχων ποιότητας, προκειμένου να επιτευχθεί η σύγκλιση των συστημάτων εκπαίδευσης και η ένταξη του ευρωπαϊού πολίτη μέσα στο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον που διαμορφώνεται. Έτσι, η διαμορφούμενη ευρωπαϊκή πολιτική για την εκπαίδευση λαμβάνει τρεις βασικές σημειολογικές

διαστάσεις: 1) προώθηση μιας κοινωνίας ικανοτήτων 2) επικράτηση πολιτικών εκμάθησης μεταξύ των χωρών - μελών γ) θέσπιση συστήματος παρακολούθησης αποτελεσμάτων (Grek & Lawn, 2009).

Η επιλογή της Ανοικτής Μεθόδου Συντονισμού, ως επίσημη μορφή διαμόρφωσης διακυβερνητικής πολιτικής, παρέχει το απαιτούμενο νομοθετικό πλαίσιο μεταξύ των χωρών κρατών της ένωσης, προκειμένου να επιτευχθούν συνέργειες στα θέματα της εκπαίδευσης και κατάρτισης. Η εν λόγω μέθοδος συντονισμού, αποτελεί ένα ακόμα στοιχείο ισχυροποίησης των υπερεθνικών οργανισμών στη διαμόρφωση εκπαιδευτικών πολιτικών έναντι των εθνικών οργανισμών κάθε χώρας (Nónoa & Mashal, 2003). Στις πρακτικές της μεθόδου αυτής περιλαμβάνονται, η συγκριτική αξιολόγηση, η αξιολόγηση από ομοτίμους και η ανάπτυξη βέλτιστων πρακτικών σύμφωνα με ένα διακριτό μοντέλο που πρέπει να ακολουθεί στον τομέα της εκπαίδευσης, το οποίο είναι κοινό για όλους. (Jacobsson, 2002) Με την εφαρμογή αυτής της μεθόδου, επιχειρείται η διαδικτυακή αλληλεξάρτηση των εταίρων μέσω της ανταλλαγής καλών πρακτικών, τεχνικών διακυβέρνησης καθώς και η καθιέρωση κοινών εργαλείων και πρακτικών με τη στήριξη και την εποπτεία των ευρωπαϊκών οργάνων. (Alexiadou, 2007).

1.2.2. Οι αλλαγές στον εκπαιδευτικό λόγο

Για την επίτευξη των καλύτερων δυνατών αποτελεσμάτων, ο εκπαιδευτικός λόγος που διαμορφώνεται συνθέτει μια κοινή κατευθυντήρια γραμμή, για τα κράτη μέλη με στόχο την αναδόμηση των εθνικών τους συστημάτων εκπαίδευσης και τη σύγκλισή τους με τους ευρωπαϊκούς στόχους για την εκπαίδευση και κατάρτιση του 2020. Όπως σημειώνει ο Πασιάς, (Πασιάς, 2006) στο επίπεδο του "λόγου" (policy discourse) η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παράγει συνεχώς κείμενα και εκδίδει οδηγίες δίνοντας τις κατευθυντήριες γραμμές της κοινής εκπαιδευτικής πολιτικής, παρεμβαίνοντας με αυτόν τον τρόπο στο σχεδιασμό των επιμέρους εθνικών πολιτικών για την εκπαίδευση. Αναφορικά με την εκπαίδευση στον ευρωπαϊκό χώρο, η επικράτηση στα ευρωπαϊκά κείμενα όρων όπως, "σύγκλιση", "οικονομική και κοινωνική συνοχή", "εναρμόνιση", "διάχυση καλών πρακτικών" "ευρωπαϊκή ολοκλήρωση" καταδεικνύουν την επικράτηση των υπερεθνικών μορφωμάτων, έναντι των εθνικών υπογραμμίζοντας τη σημασία της εκπαίδευσης και κατάρτισης ως κινητήρια δύναμη για την οικοδόμηση της "Ευρώπης της Γνώσης". (Παντίδης, Πασσιάς, 2004) Η επικρατούσα τάση είναι πλέον η διεθνοποίηση των εκπαιδευτικών

συστημάτων των μεμονωμένων χωρών και η επικυριαρχία οικονομικών όρων στον εκπαιδευτικό λόγο, όπως της "ανταγωνιστικότητας", "της οικονομικής αποδοτικότητας της εκπαίδευσης", "της πιστοποίησης της εκπαίδευσης κ.α. Όλοι αυτοί οι όροι οι προερχόμενοι από τον τομέα της οικονομίας και διοίκησης των επιχειρήσεων, αποτελούν πλέον τα βασικά σημαίνοντα στην ερμηνεία των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων της παγκόσμιας, χωρίς εδαφικούς περιορισμούς, κοινωνίας των αριθμών όπως γλαφυρά επισημαίνεται ήδη από το 2001 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο κείμενο για την πραγματοποίηση της δια βίου μάθησης από τα κράτη μέλη⁵. (European Commission, 2001)

Η χρησιμοποίηση του όρου "διεθνοποίηση" στα ευρωπαϊκά κείμενα, όρος που σύμφωνα με το Μακράκη, (1993) αναφέρεται τόσο στη διεθνή κατανόηση αλλά και στην ανάπτυξη των απαραίτητων δεξιοτήτων που συμβάλλουν στην αποτελεσματική συμβίωση μέσα στην σημερινή πολυπολιτισμική κοινωνία, νομιμοποιεί την κυριαρχία των υπερεθνικών οργανισμών στην αναμόρφωση των εκπαιδευτικών συστημάτων των επιμέρους χωρών. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο πραγματοποιούνται ραγδαίες αλλαγές στα αναλυτικά προγράμματα σπουδών και στην παρεχόμενη σχολική γνώση η οποία μετατρέπεται σε "ικανότητα" και "προσόν". Η έννοια της "γνώσης" θεωρείται ως το κεντρικό σημαίνον στη διαμόρφωση των σύγχρονων κοινωνιών όπως χαρακτηριστικά αναφέρουν οι Πασιάς και Φλουρής (2015) Αποτέλεσμα τούτου, είναι στο νέο πολιτικό κλίμα που διαμορφώνεται, τα εκπαιδευτικά αποτελέσματα να ανάγονται σε κοινούς δείκτες αναφοράς προκειμένου να ενισχύουν τόσο την κινητικότητα των εργαζομένων όσο και τους οικονομικούς δείκτες ανάπτυξης της κάθε χώρας.

Κατά τον τρόπο αυτό, η κοινή γλώσσα των αριθμών και των δεικτών που χρησιμοποιείται, δημιουργεί ισχυρές σχέσεις αλληλεξάρτησης μεταξύ των χωρών, καθώς μέσω του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων οι πολίτες θα μπορούν πλέον να αποδείξουν "τι είναι ικανοί να κάνουν" κινούμενοι ανάμεσα στις ευρωπαϊκές χώρες είτε για σπουδές είτε για ανεύρεση εργασίας, ανεξαρτήτως γεωγραφικού τόπου, χώρου και χρόνου, απόκτησης αυτής της μάθησης.

⁵ http://viaa.gov.lv/files/free/48/748/pol_10_com_en.pdf

Ο επικρατών λόγος στα ευρωπαϊκά κείμενα υπογραμμίζει την οικονομική σημασία της εκπαίδευσης για την επίτευξη όλων των παραπάνω στόχων. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Τσαούσης, " η γνώση από αυταξία, αναγάγετε πλέον σε ικανότητα και σε προσόν (Τσαούσης, 2007, σ. 285). Η μετατόπιση της ζήτησης εργασίας από τις βασικές δεξιότητες (hard skills) των εργαζομένων προς την αναζήτηση πολυεπίπεδων δεξιοτήτων των εργαζομένων (soft skills) ενισχύει την ανάγκη μεθόδων τυποποίησης και πιστοποίησης των τελευταίων ώστε να επιτευχθεί η εργασιακή κινητικότητα.

Μέσα στις κοινωνίες της ταχείας ανάπτυξης και διάχυσης της τεχνολογίας και της καινοτομίας που διαμορφώνονται, η αναμόρφωση των πλαισίων απόκτησης γνώσεων και δεξιοτήτων επιβάλλεται επιτακτικά για τη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μέσα σε αυτά τα πολυπολιτισμικά περιβάλλοντα που αναπτύσσονται διαφαίνεται πως το κοινωνικό κεφάλαιο που όρισε ο Bourdieu, αντανακλά πλέον τα πλεονεκτήματα που λαμβάνουν τα άτομα τα οποία συμμετέχουν σε κοινωνικά δίκτυα, ακολουθώντας συγκεκριμένους κανόνες συμπεριφοράς, οι οποίοι διαμορφώνονται στο εσωτερικό τους (Carpiano, 2005)

2. Η Μεθοδολογία της έρευνας

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζεται το μεθοδολογικό πλαίσιο που χρησιμοποιείται στην παρούσα εργασία, προκειμένου να μελετηθούν τα συστήματα πιστοποίησης στην Αγγλία, τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ελλάδα και την Κύπρο. Επίσης, περιγράφεται η ερευνητική διαδικασία που ακολουθήθηκε για τη συλλογή των δεδομένων, η οποία συνδυάζει τόσο ποιοτικά όσο και ποιοτικά στοιχεία και τέλος περιγράφονται οι περιορισμοί της παρούσας έρευνας.

2.1 Το μεθοδολογικό πλαίσιο

Στην κοινωνική έρευνα υπάρχουν δύο διακριτές μεταξύ τους προσεγγίσεις έρευνας, η "ποιοτική" και η "ποσοτική". Η ποσοτική προσέγγιση εφαρμόζεται κατά κύριο λόγο στις δειγματοληπτικές εμπειρικές έρευνες. Τα δεδομένα που συλλέγονται κατά αυτόν τον τρόπο, τυποποιούνται, προκειμένου να μετατραπούν σε μετρήσιμες αριθμητικές τιμές και με τη χρήση στατιστικών αναλύσεων ελέγχονται οι συσχετίσεις και οι συνδιακυμάνσεις τους. (Τσιώλης, 2013) Αναφορικά με την ποιοτική προσέγγιση, σκοπός της έρευνας κατά τον Τσιώλη, "δεν είναι ο έλεγχος προδιατυπωμένων υποθέσεων, αλλά η ανακάλυψη νέων πτυχών και διαστάσεων του εξεταζόμενου αντικειμένου και η σε βάθος κατανόησή του". Εφόσον σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η συγκριτική αποτύπωση των συστημάτων πιστοποίησης πέντε ευρωπαϊκών χωρών, είναι εύλογη η χρησιμοποίηση της ποιοτικής μεθόδου, προκειμένου να διερευνηθούν τα κοινά σημεία και οι αποκλίσεις των εν λόγω συστημάτων και να κατανοηθεί η εργασιακή κινητικότητα των ευρωπαϊκών πολιτών εντός των γεωγραφικών χωρών της έρευνας.

Η χρήση της ποιοτικής μεθοδολογίας, επιλέχθηκε προκειμένου να περιγραφούν, να αναλυθούν και να τα κατανοηθούν τα θεσμικά πλαίσια της πιστοποίησης των προσόντων μεταξύ των διαφορετικών χωρών απαντώντας με αυτόν τον τρόπο κυρίως στα ερωτήματα "πώς" και "γιατί" οδηγηθήκαμε στο θεσμό της πιστοποίησης ως ύψιστο διακύβευμα της ασκούμενης ευρωπαϊκής πολιτικής. Σύμφωνα με τον Ιωσηφίδη (2003) τα βασικότερα μεθοδολογικά εργαλεία αυτής της μεθόδου είναι η συμμετοχική παρατήρηση, η συνέντευξη έρευνας, η βιογραφική ανάλυση, η ιστορική συγκριτική μέθοδος, η ανάλυση περιεχομένου κ.α. Επιπρόσθετα, οι Lincoln και Guba (Lincoln & Guba, 1985) διακρίνουν δυο

κατηγορίες μεθόδων κατάταξης των προαναφερθέντων μεθοδολογικών εργαλείων, σε "αδιάκριτες" και σε "διακριτές". Η διάκριση αυτή γίνεται με βάση την τυπική ή μη παρουσία του εκάστοτε ερευνητή στη διαδικασία της συλλογής των ερευνητικών δεδομένων.

Για τους σκοπούς της παρούσας έρευνας χρησιμοποιήθηκε η διακριτή μέθοδος που περιλαμβάνει την επισκόπηση διαφόρων εγγράφων και αρχείων. Η επιλογή της μεθόδου αυτής υπαγορεύτηκε από το σκοπό της έρευνας, που είναι η συγκριτική αποτίμηση των συστημάτων πιστοποίησης στις υπό εξέταση χώρες. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με τον Robson (Robson, 2007, p. 425) στα πλεονεκτήματα της μεθόδου σημειώνονται ότι τα "δεδομένα βρίσκονται σε σταθερή μορφή και επομένως μπορούν να αναλυθούν εκ νέου, παρέχοντας τη δυνατότητα για ελέγχους αξιοπιστίας". Επιπλέον λόγοι, είναι ότι η μέθοδος αυτή μπορεί να προσφέρει μια "μορφή χαμηλού κόστους διαμήκους ανάλυση" (Robson, 2007, p. 425), καθώς θα ήταν αδύνατο να επιλεγθούν άλλες μέθοδοι συλλογής δεδομένων που απαιτούν τη φυσική παρουσία της ερευνήτριας σε πέντε ευρωπαϊκές χώρες.

Από όλα τα παραπάνω γίνεται αντιληπτό πως η παρούσα έρευνα αποτελεί κατ' ουσία μια αρχειακή μελέτη τόσο των συστάσεων και νομοθετικών διατάξεων του ευρωπαϊκού συμβουλίου και της ευρωπαϊκής επιτροπής, όσο και των αντίστοιχων εθνικών θεσμοθετημένων νομικών κειμένων των πέντε ευρωπαϊκών χωρών.

Το κριτήριο με το οποίο επιλέχθηκαν οι χώρες ήταν κατά βάση οι επικρατούσες οικονομικές συνθήκες στις πέντε ευρωπαϊκές χώρες, όπως αυτές αντικατοπτρίζονται στους αντίστοιχους δείκτες απασχόλησης και ανεργίας των χωρών αυτών. Ιστορικά, η Γαλλία και η Γερμανία ως ιδρυτικά μέλη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ) ήδη από το 1957, έθεσαν τις βάσεις για την απαρχή της συνεργασίας των χωρών της Ευρώπης, σε μια προσπάθεια ενίσχυσης της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής αλλά και της αλληλεγγύης των χωρών της Ένωσης. Το 1973, προσχώρησε και το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ελλάδα το 1981 και η Κύπρος το 2004⁶. (The EU in brief) Η διαφορετική αυτή χρονική προσχώρηση η οποία οφείλεται εκτός των άλλων και στην επίτευξη συγκεκριμένων οικονομικών δεικτών προκειμένου ένα κράτος να γίνει μέλος της Ένωσης, αναδεικνύει την ποικιλομορφία των οικονομικών συνθηκών των επιμέρους χωρών, οι

⁶ https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief_en

οποίες επηρεάζουν όλες τις υπόλοιπες λειτουργίες του κράτους διαμορφώνοντας τόσο τη δομή όσο και το πλαίσιο λειτουργίας τους. Η πιστοποίηση των προσόντων διαδραματίζει σήμερα κεντρικό ρόλο στις διαμορφούμενες ευρωπαϊκές πολιτικές καθώς σχετίζεται με δύο από τα πιο σημαντικά πεδία της άσκησης κρατικής πολιτικής, το χώρο της εκπαίδευσης αλλά και το χώρο της εργασίας. Οι σύγχρονες πολιτικές της γνώσης, διαμορφώνονται με γνώμονα τους περιγραφικούς δείκτες του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων το οποίο επηρεάζει καθοριστικά τη διαμόρφωση του ευρωπαϊκού εκπαιδευτικού τοπίου προς την κατεύθυνση της σύγκλισης των επιμέρους εκπαιδευτικών συστημάτων. Η έμφαση δίνεται πλέον στις εκροές, τα αποτελέσματα της μάθησης, τα προσόντα των αναμορφούμενων τα οποία οφείλουν να είναι μετρήσιμα, διαφανή και συγκρίσιμα προκειμένου να καταστούν αξιοποιήσιμα στην παγκόσμια αγορά εργασίας.

Στη νέα κοινωνία της γνώσης που διαμορφώνεται, η κατοχή και ανανέωση των γνώσεων αποτελούν τους σημαντικότερους μοχλούς τόσο της προσωπικής ανάπτυξης του ατόμου όσο και της κοινωνικής ανάπτυξης. Συνέπεια αυτού, είναι η διαμόρφωση μια κοινής ενιαίας βάσης αναγνώρισης προσόντων η οποία θα συμβάλλει στην κινητικότητα των εργαζομένων εντός των χωρών της Ένωσης στα πλαίσια της διαμόρφωσης της ευρωπαϊκής ταυτότητας σε συνδυασμό με τις επιμέρους εθνικές ταυτότητες των ευρωπαίων πολιτών, και της ενεργούς συμμετοχής στην ανάπτυξη της πολυπολιτισμικής ευρωπαϊκής κοινωνίας.

Η μελέτη αυτή στοχεύει στο να απαντηθούν τα βασικά ερωτήματα της έρευνας που προαναφέρθηκαν και τα οποία εξετάζουν:

1. τα χαρακτηριστικά των συστημάτων πιστοποίησης στην Αγγλία, τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ελλάδα και την Κύπρο.
2. τα κοινά σημεία και τις αποκλίσεις αυτών των συστημάτων
3. τον τρόπο με τον οποίο σχετίζεται η πιστοποίηση με την εργασιακή κινητικότητα των ευρωπαίων πολιτών.

Συμπερασματικά, ο στόχος της παρούσας έρευνας, είναι να συλλεχθεί διάσπαρτο πληροφοριακό υλικό από αρχεία επίσημων κειμένων ώστε με την κατάλληλη επεξεργασία του να καταστεί εύχρηστο στη διερεύνησή του. Στο πλαίσιο αυτό το συλλεχθέν πληροφοριακό υλικό που αντλήθηκε από τη διαχείριση αρχείων ταξινομήθηκε σε κατηγορίες, προκειμένου να διακριθούν τα κοινά σημεία και οι

αποκλίσεις του θεσμού της πιστοποίησης των υπό εξέταση χωρών και να εξαχθούν συμπεράσματα για τη νέα αυτή επικρατούσα εκπαιδευτική πολιτική. Στόχος της παρούσας έρευνας είναι η σταδιακή ανακάλυψη της επικρατούσας τάσης για την εκπαίδευση, αναφορικά με την πιστοποίηση, στην οποία κατά τον Κληρίδη, (όπ. αναφ. στο Πυργιωτάκης - Θεοφιλίδης, 2016, σ. 75) "συγκεκριμένα μοντέλα ή πρότυπα εκπαίδευσης είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με συγκεκριμένα συγκείμενα".

2.2 Διαδικασία διεξαγωγής της έρευνας

Για την εκπόνηση της παρούσας εργασίας ακολουθήθηκαν συνοπτικά τα ακόλουθα στάδια:

Στο πρώτο στάδιο πραγματοποιήθηκε βιβλιογραφική επισκόπηση προκειμένου να διαμορφωθεί ο σκοπός της έρευνας και να διατυπωθούν τα σχετικά ερευνητικά ερωτήματα. Ο διαμορφούμενος σκοπός της έρευνας υπέδειξε και τις πηγές άντλησης του υπό έρευνα υλικού, που αφορούσαν επίσημα θεσμοθετημένα κείμενα της ευρωπαϊκής ένωσης όπως και των χωρών μελών αναφορικά με το θεσμό της πιστοποίησης προσόντων.

Στο δεύτερο στάδιο, η επιλογή του υπό εξέταση θέματος, καθόρισε και τη μέθοδο ανάλυσης των δεδομένων, δηλαδή την ποιοτική ανάλυση περιεχομένου σε συνδυασμό με τη συγκριτική ανάλυση. Στη σύγχρονη εποχή των διεθνών οργανισμών και των οικονομικών θεσμών διακυβέρνησης, διαμορφώνεται ένα νέο σύστημα εκπαιδευτικής διακυβέρνησης, στο οποίο κυριαρχούν οι συγκρίσιμοι δείκτες των διαφόρων εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων, οι οποίοι και αποτελούν αντικείμενο μελέτης της συγκριτικής εκπαιδευτικής έρευνας. (Carney, 2010). Προκειμένου λοιπόν να εξεταστεί ο θεσμός της πιστοποίησης σε πέντε ευρωπαϊκές χώρες, επιλέχθηκε η συγκριτική μελέτη των συστημάτων πιστοποίησης αυτών, ώστε να αναδειχθούν τα κοινά σημεία και οι αποκλίσεις τους. Ως μονάδα καταγραφής επιλέχθηκαν "συνολικά κείμενα", (Κυριαζή, 2005, σ. 290) αφού σκοπός της έρευνας είναι να προσδιορίσει τα βασικά στοιχεία αναγωγής του θεσμού της πιστοποίησης σε ύψιστο διακύβευμα, της ασκούμενης εκπαιδευτικής πολιτικής. Τα κείμενα που χρησιμοποιήθηκαν για τη συλλογή των δεδομένων, επίσημα κείμενα της ευρωπαϊκής επιτροπής, νόμοι, εθνικά διατάγματα, εκθέσεις του Cedefop, θεωρούνται όλα αυθεντικά καθώς ο οποιοσδήποτε μπορεί να ανατρέξει στις αντίστοιχες ιστοσελίδες και να διαπιστώσει την εγκυρότητα της προέλευσής τους. Επιπρόσθετα, επιλέχθηκε ως μεθοδολογικό εργαλείο ανάλυσης,

η σχάρα καταγραφής δεδομένων προκειμένου να ταξινομηθεί το υπό εξέταση υλικό.

Στο τρίτο στάδιο πραγματοποιήθηκε η διερεύνηση των "εκπαιδευτικών κωδικοποιήσεων" (Cowen, 2009) αναφορικά με την πιστοποίηση των προσόντων μεταξύ των υπό εξέταση χωρών προκειμένου να απαντηθούν τα βασικά ερωτήματα της έρευνας. Έτσι διαμορφώθηκαν οι διάφορες κατηγορίες των δεδομένων προκειμένου να σκιαγραφηθεί το πλαίσιο μέσα στο οποίο διαμορφώθηκε και λειτουργεί ο θεσμός της πιστοποίησης. Απώτερός στόχος είναι η ανάδειξη του τρόπου με τον οποίο ο θεσμός της πιστοποίησης "αναπλασιώνεται", στα εθνικά συστήματα εκπαίδευσης της Αγγλίας, της Γαλλίας, της Γερμανίας, της Ελλάδας και της Κύπρου, συγκριτικά με το αρχικό πλαίσιο σχεδιασμού του, που είναι η Σύσταση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.

Εξαιτίας του μεγάλου όγκου των πληροφοριών αναφορικά με την πιστοποίηση, καθώς τα τελευταία χρόνια αποτελεί έναν από τους βασικότερους στόχους της κοινής ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής πολιτικής, στα πλαίσια της έρευνας έγινε μια επιλογή, σύνθεση και αξιοποίηση εκείνων των δεδομένων, που κατά την άποψη της ερευνήτριας, θα βοηθήσουν ώστε να διαμορφωθεί μια αξιόπιστη εικόνα για την επικράτηση και την εν γένει λειτουργία του θεσμού της πιστοποίησης η οποία σε επεξεργασμένη μορφή αποτυπώθηκε στις διαμορφωθείσες κατηγορίες. Ουσιαστικά πρόκειται για τη διερεύνηση της επικρατούσας τάσης για το θεσμό της πιστοποίησης η οποία κατά τον Cowen (2009) πρόκειται για μια νοητική κατασκευή.

Στο τέταρτο και τελευταίο στάδιο της έρευνας, καταγράφονται τα συμπεράσματα που προκύπτουν από τις κωδικοποιήσεις του προηγούμενου σταδίου, και ενισχύονται από τα διαθέσιμα στοιχεία που αφορούν την κινητικότητα των ευρωπαίων πολιτών. Η κινητικότητα στηρίχθηκε σε στοιχεία που αφορούν τη χρήση του Europass, που αποτελεί στην ουσία ένα portfolio γνώσεων, ικανοτήτων και δεξιοτήτων προκειμένου να περιγραφούν τα προσόντα των εργαζομένων με σαφή και κατανοητό τρόπο σε εργοδότες που δραστηριοποιούνται σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες.

2.3 Ερευνητικό εργαλείο: Σχάρα καταγραφής δεδομένων

Προκειμένου να γίνει η συγκριτική μελέτη των πέντε συστημάτων πιστοποίησης και να αναδειχθούν οι ομοιότητες και διαφορές αυτών, δημιουργήθηκε μια σχάρα καταγραφής δεδομένων. Η χρήση του ερευνητικού αυτού εργαλείου επιτρέπει την συγκεντρωτική παρουσίαση των δεδομένων προκειμένου να εξαχθούν τα συμπεράσματα της παρούσας έρευνας.

Πιο συγκεκριμένα, με τη μορφή καταφατικών προτάσεων κωδικοποιήθηκαν σε αντίστοιχες κατηγορίες τα δεδομένα της έρευνας σε μορφή πίνακα προκειμένου να απαντηθούν τα βασικά ερευνητικά ερωτήματα που διατυπώθηκαν προηγουμένως. Αναλυτικά, αναφορικά με το πρώτο ερευνητικό ερώτημα της έρευνας σχετικό με τα χαρακτηριστικά των συστημάτων πιστοποίησης, διατυπώθηκαν οι προτάσεις 1,3, και 5 παρουσιάζοντας με τον τρόπο αυτό τους αρμόδιους φορείς πιστοποίησης, τον τρόπο λειτουργίας αυτών στην κάθε χώρα καθώς και τη διαδικασία της πιστοποίησης. Οι προτάσεις 2,4,6 δίνουν απαντήσεις για την εν γένει λειτουργία του θεσμού καθώς αναλύουν τους τύπους προσόντων που καθιερώθηκαν σε κάθε χώρα κατά αντιστοιχία του ευρωπαϊκού πλαισίου προσόντων, τους φορείς της παρεχόμενης εκπαίδευσης και κατάρτισης ανά χώρα, καθώς και της πηγές χρηματοδότησης της διαδικασίας πιστοποίησης, αντίστοιχα. Η πρόταση 7, παρουσιάζει τη χρήση του ευρωπαϊκού εργαλείου Europass ως δείκτη κινητικότητας των πολιτών των επιμέρους χωρών.

2.3.1 Σχάρα Καταγραφής Δεδομένων

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	ΧΩΡΕΣ				
	ΑΓΓΛΙΑ	ΓΑΛΛΙΑ	ΓΕΡΜΑΝΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ	ΚΥΠΡΟΣ
1. Ο τρόπος δημιουργίας του εθνικού πλαισίου προσόντων.					
2. Οι τύποι προσόντων που περιλαμβάνονται στο εθνικό πλαίσιο προσόντων.					
3. Ο αρμόδιος φορέας για τη δημιουργία και τη διασφάλιση ποιότητας των παρεχόμενων προσόντων.					
4. Οι αρμόδιοι πάροχοι εκπαίδευσης.					
5. Οι διαδικασίες που οδηγούν στην πιστοποίηση.					
6. Οι πηγές χρηματοδότησης των διαδικασιών εκπαίδευσης και πιστοποίησης.					
7. Η χρήση του Europass από τους πολίτες.					

2.4 Περιορισμοί της έρευνας

Στο σημείο αυτό κρίνεται σκόπιμο να αναφερθούν οι περιορισμοί της παρούσας έρευνας. Όπως εύστοχα επισημαίνεται από τον Ματθαίου (2011) το ζήτημα της συγκρισιμότητας είναι πολύπλευρο, καθώς επηρεάζεται τόσο από τη σχέση του ερευνητή με το αντικείμενο της έρευνας του, όσο και από τη θεωρητική προσέγγιση που ακολουθεί ο ερευνητής και τα μεθοδολογικά εργαλεία. Στην ποιοτική μεθοδολογία, ο ερευνητής είναι αυτός που επιλέγει τις πηγές (νόμοι, ευρωπαϊκά κείμενα, ηλεκτρονικές πηγές, συστάσεις της ευρωπαϊκής επιτροπής και του ευρωπαϊκού κοινοβουλίου, το ευρωπαϊκό δίκτυο για την εκπαίδευση Eurydice, το ευρωπαϊκό διαβατήριο δεξιοτήτων Europass) για τη συλλογή των δεδομένων και την εξαγωγή των συμπερασμάτων. Αν και η χρησιμοποιούμενη μέθοδος της ποιοτικής ανάλυσης παρέχει τη σχετική ευελιξία στην ερευνήτρια, είναι φανερό ότι απαιτεί και την απαιτούμενη εμπειρία της ερευνήτριας, γεγονός που αποτελεί περιορισμό και πρόκληση από την πλευρά της, προκειμένου να αποφευχθεί η απλή περιγραφή δεδομένων.

Στους περιορισμούς της έρευνας αξίζει να αναφερθεί και η δυσκολία στη διερεύνηση των "εκπαιδευτικών κωδικοποιήσεων" (Cowen, 2009) μεταξύ των χωρών. Στις εν λόγω κωδικοποιήσεις η ερευνήτρια ήρθε αντιμέτωπη με διαφορετικές ορολογίες και ορισμούς αναφορικά με το θεσμό της πιστοποίησης στις πέντε ευρωπαϊκές χώρες. Στις ποιοτικές προσεγγίσεις ο ερευνητής αντιμετωπίζει προβλήματα στην εννοιολογική και σημασιολογική προσέγγιση ενός φαινομένου καθώς διαφοροποιείται το συγκείμενο (διαφορετικοί πολιτικοί, οικονομικοί, κοινωνικοί, πολιτισμικοί παράγοντες) στο οποίο λαμβάνει χώρα το συγκεκριμένο φαινόμενο. Έτσι παρατηρείται το φαινόμενο ο ερευνητής να αντιμετωπίζει προβλήματα που σχετίζονται κατά την Manzon (όπ.αν.Πυργιωτάκης, σ. 75) με την "παραπλανητική ομοιότητα" και την "παραπλανητική διαφορά".

Ειδικά όσον αφορά το θεσμό της πιστοποίησης, η ερευνήτρια εξέτασε τα εθνικά πλαίσια πιστοποίησης των χωρών της παρούσας έρευνας προσπαθώντας να επινοήσει συγκρίσιμους δείκτες που να αποτυπώνουν ομοιότητες και διαφορές των εν λόγω συστημάτων που να εξηγούν όσο αυτό καθίσταται τη σχέση αίτια - αιτιατού απαντώντας στο βασικό ερώτημα της έρευνας για το πως οδηγηθήκαμε στο θεσμό της πιστοποίησης.

Τέλος, στο σημείο αυτό θα πρέπει να σημειωθεί πως τα στοιχεία αναφορικά με την πιστοποίηση των προσόντων που αναφέρονται τόσο σε εκδόσεις της εφημερίδας της ευρωπαϊκής ένωσης όσο και σε αντίστοιχα κείμενα του Cedefop, απαντούν σε συγκεκριμένες ερωτήσεις που τίθενται από γνωμοδοτήσεις επιτροπών και συμβούλων. Συνεπώς δεν θα πρέπει να παραβλέπεται η αμφίδρομη σχέση της εκπαίδευσης με το πλαίσιο που την περιβάλλει, γεγονός που δημιουργεί πρόσθετα προβλήματα συγκρισιμότητας (Ματθαίου, 1997).

3. Η πιστοποίηση προσόντων στις πέντε ευρωπαϊκές χώρες

Στο παρόν κεφάλαιο, γίνεται μια συνοπτική περιγραφή των συστημάτων πιστοποίησης των χωρών, αναφορικά με το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας τους, την αντιστοιχία τους με το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο πιστοποίησης και τις αλλαγές στην εκπαιδευτική τους πολιτική για την επίτευξη των διαδικασιών σύγκλισης στον τομέα της δια βίου μάθησης. Η επένδυση στη μάθηση, θεωρείται σήμερα περισσότερο από ποτέ, πως αποτελεί ένα σημαντικό εφόδιο τόσο για την προσωπική ολοκλήρωση του ατόμου όσο και την προαγωγή ολόκληρης της κοινωνίας, ενώ παράλληλα διασφαλίζεται η βιώσιμη οικονομική ευμάρεια και η απασχολησιμότητα όπως αυτό αναφέρεται στις προτεραιότητες του στρατηγικού πλαισίου για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και κατάρτισης⁷. (ΕΚ 2020)

3.1 Η πιστοποίηση προσόντων στο Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία)

- Κοινωνικοοικονομικά στοιχεία

Το Ηνωμένο Βασίλειο, παρουσιάζει ορισμένες ιδιαιτερότητες ως προς την οργανωτική δομή και διακυβέρνηση του κράτους, με αποτέλεσμα αυτό να επηρεάζει και τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας της αρχικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης. Πιο συγκεκριμένα, το Ηνωμένο Βασίλειο έχει προκύψει από την ένωση επιμέρους χωρών, της Αγγλίας, της Ουαλίας, της Σκωτίας και της Βόρειας Ιρλανδίας και οι αποφάσεις αναφορικά με τα διάφορα επίπεδα και ήδη εκπαίδευσης λαμβάνονται από τις διορισμένες διοικήσεις όλων των προαναφερθέντων, σύμφωνα με την έκθεση για την επαγγελματική εκπαίδευση που δημοσιεύτηκε το 2016 από το Cedefop (CEDEFOP, 2016), γεγονός που δημιουργεί ομοιότητες αλλά και διαφορές μεταξύ των συστημάτων εκπαίδευσης.

Σύμφωνα με τα στοιχεία από το Office National Statistics, ο πληθυσμός του Ηνωμένου Βασιλείου υπολογίζεται περίπου στα 66 εκατομμύρια (σύμφωνα με τα στοιχεία του 2018) ενώ αναφορικά με την εργασία για το δεύτερο εξάμηνο του 2018,

⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM%3Aef0016>

οι απασχολούμενοι υπολογίζονται περί τα 32,48 εκατομμύρια (ηλικίες 16 - 64) άτομα, που αντιστοιχεί σε ποσοστό 75,7% του ενεργού πληθυσμού, ενώ το ποσοστό ανεργίας αντιστοιχεί μόλις στο 4,1%⁸ (ONS) . Επίσης σύμφωνα με τα στοιχεία του 2016, οι συνολικές δαπάνες του κράτους ως ποσοστό του ΑΕΠ για την εκπαίδευση ήταν 4,7%⁹(ΕΛΣΤΑΤ, 2018)

Τέλος κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί, πως το 2016, μετά από δημοψήφισμα αποφασίστηκε η αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση, γεγονός που απαιτεί μια σειρά από αλλαγές αναφορικά με την επαγγελματική εκπαίδευση και πως αυτή θα αναγνωρίζεται σε χώρες εκτός του Ηνωμένου Βασιλείου. Στην παρούσα έρευνα, τα στοιχεία που αντλήθηκαν, αφορούν εκθέσεις και έγγραφα για την επαγγελματική εκπαίδευση στο Ηνωμένο Βασίλειο, ως μέλος της Ένωσης.

3.1.2 Το Αγγλικό πλαίσιο προσόντων

Το Αγγλικό σύστημα εκπαίδευσης μπορεί να χαρακτηριστεί ως αρκετά συγκεντρωτικό καθώς το Υπουργείο Παιδείας φέρει την κύρια ευθύνη όχι μόνο για την παροχή της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης αλλά και της άσκησης πολιτικής για την τριτοβάθμια εκπαίδευση, τη μαθητεία και την παροχή δεξιοτήτων. Κρίνεται επίσης σκόπιμο να αναφερθεί πως στην Αγγλία υπάρχει ένα διπλό σύστημα σχολείων, τα σχολεία που χρηματοδοτούνται απευθείας από την κυβέρνηση, και οι ακαδημίες, που είναι σχολεία ανεξάρτητης χρηματοδότησης με άμεση συμφωνία από την κυβέρνηση. Μέχρι το 2015 το Ηνωμένο Βασίλειο διέθετε πέντε διαφορετικά πλαίσια προσόντων. Από τον Οκτώβριο του 2015 δημιουργήθηκε και θεσπίστηκε το RQF (Regulated Qualifications Framework) το οποίο ισχύει για την Αγγλία και τη Βόρεια Ιρλανδία. Το RQF περιλαμβάνει όλους τους τύπους προσόντων (ακαδημαϊκά κα επαγγελματικά) όπως αυτά ορίζονται από το Ofqual (Office of Qualifications and Examinations Regulations) (Ofqual)¹⁰. Το Ofqual είναι μια ανεξάρτητη ρυθμιστική αρχή η οποία λογοδοτεί απευθείας στην Αγγλική Βουλή και είναι υπεύθυνη για την διασφάλιση της ποιότητας των παρεχόμενων προσόντων από τους αρμόδιους φορείς, τις εξετάσεις και τις διαδικασίες αξιολόγησης προσόντων

⁸

<https://www.ons.gov.uk/employmentandlabourmarket/peopleinwork/employmentandemployeetype/s/bulletins/uklabourmarket/december2018>

⁹ http://www.statistics.gr/documents/20181/1515741/GreeceInFigures_2018Q4_GR.pdf/6b31b525-ab5d-412e-a059-7cedd02800a1

¹⁰ <https://register.ofqual.gov.uk/>

στην Αγγλία, καθώς και τη διατήρηση και ενημέρωση του μητρώου ρυθμιζόμενων προσόντων, στο οποίο περιλαμβάνονται όλα τα νομοθετικά κατοχυρωμένα προσόντα.

Σύμφωνα με το Ofqual, τα προσόντα που αφορούν μαθητές κάτω των 19 ετών, χρειάζεται να εγκριθούν από τον Υπουργό Παιδείας όπως αυτό ορίζεται από το νόμο περί μάθησης και δεξιοτήτων του 2000 ¹¹ (Section 96 - Qualifications) προκειμένου να καταστούν επιλέξιμοι για χρηματοδότηση. Αντίστοιχα, για εκπαιδευόμενους άνω των 19 ετών, πρέπει να εγκριθούν από το ESFA (Education & Skills Funding Agency)¹² (Education & Skills Funding Agency) που αποτελεί τον Οργανισμό Χρηματοδότησης της Εκπαίδευσης και Δεξιοτήτων, προκειμένου να λάβουν και αυτοί χρηματοδότηση από την αγγλική κυβέρνηση. Οι περιπτώσεις αυτές περιλαμβάνουν και τη μαθητεία, προκειμένου οι εκπαιδευόμενοι να αποκτήσουν δεξιότητες μέσα από την εργασία ή ακόμα και την απόκτηση ισοδύναμου πτυχίου ή μεταπτυχιακού στα υψηλότερα επίπεδα της μαθητείας. Οι ενήλικες αυτοί μαθητές είναι δυνητικά επιλέξιμοι για επιχορηγήσεις και δάνεια.

Αναλυτικά, το Αγγλικό πλαίσιο προσόντων αποτελείται από 9 επίπεδα. Το πρώτο επίπεδο, αποτελεί ένα επίπεδο εισόδου, το οποίο υποδιαιρείται σε εισαγωγικά προσόντα με κλίμακα 1 έως 3, και αντιστοιχεί στο επίπεδο 1 του ευρωπαϊκού πλαισίου προσόντων. Καλύπτει ηλικίες 5 έως 7 για το πρώτο επίπεδο, και 7 έως 11 για τη δεύτερη κλίμακα. Η κλίμακα 3, είναι πιο δύσκολο να επιτευχθεί και αντιστοιχεί σε ηλικίες 14 και άνω υποδηλώνοντας την αντίστοιχη ικανότητα που επιδεικνύει ο εκπαιδευόμενος στην εκτέλεση καθηκόντων και δραστηριοτήτων εντός ενός δομημένου και οικείου περιβάλλοντος μάθησης ή εργασίας. Στο επίπεδο 1 του αγγλικού πλαισίου προσόντων (2 επίπεδο του EQF) αντιστοιχούν βασικές δεξιότητες που απαιτούνται για την εκτέλεση εργασιών στο βιομηχανικό κλάδο καθώς και διπλώματα που αντιπροσωπεύουν προσόντα που έχουν αποκτήσει εκπαιδευόμενοι ηλικίας 14 - 19 είτε από τη σχολική μάθηση είτε από εξειδικευμένη μάθηση σε κάποιον εργοδότη. Στο επίπεδο 2 του υπό εξέταση πλαισίου (3 αντίστοιχο EQF), αντιστοιχούν γνώσεις που έχει αποκτήσει ο εκπαιδευόμενος σύμφωνα με το GCSE (General Certificate of Secondary Education, Grades A - C) καθώς και προσόντα που έχουν αποκτήσει οι μαθητές ηλικίας 15-18 σε σχολεία ή αντίστοιχα κολέγια. Στο επίπεδο 3 του RQF (επίπεδο 4 του EQF), συμπεριλαμβάνονται οι λειτουργικές και

¹¹ <https://www.gov.uk/guidance/section-96-qualifications>

¹² <https://www.gov.uk/government/organisations/education-and-skills-funding-agency>

πρακτικές δεξιότητες στη χρήση της Αγγλικής γλώσσας, των μαθηματικών και της τεχνολογίας στην πραγματική ζωή. Όσον αφορά στα επίπεδα 4 και 5 του αγγλικού πλαισίου προσόντων, αντιστοιχεί στην απόκτηση ενός πιστοποιητικού δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης συμπεριλαμβανομένου και ενός τεχνικού πιστοποιητικού (GCSE) General Certificate of Secondary Education, το οποίο παρέχει στους μαθητές εξειδικευμένες γνώσεις και δεξιότητες που απαιτούνται σε συγκεκριμένους τομείς και εργασίες σύμφωνα με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Από την ηλικία των 16 ετών και άνω, οι μαθητές μπορούν να επιλέξουν να συνεχίσουν το σχολείο, να παρακολουθήσουν μια σχολή επιμόρφωσης ή να ξεκινήσουν μια μαθητεία ή αλλιώς μια πρακτική άσκηση σε επιχείρηση.

Το κάθε επίπεδο του αγγλικού πλαισίου προσόντων, δείχνει μια γενική περιγραφή των γνώσεων και των αντίστοιχων προσόντων που απαιτείται να έχει ο εκπαιδευόμενος προκειμένου να προχωρήσει σε ανώτερες βαθμίδες εκπαίδευσης ή να διεκδικήσει συγκεκριμένες θέσεις εργασίας. Ήδη από την ηλικία των 14 ετών των εκπαιδευομένων, στο αγγλικό πρόγραμμα σπουδών περιλαμβάνονται προσόντα τα οποία παρέχονται από ανεξάρτητους οργανισμούς ανάθεσης μετά από έγκριση του Ofqual. Τα προσόντα αυτά μπορούν να αποκτηθούν σε οποιαδήποτε ηλικία, αφού μπορεί να κατακτηθούν είτε μέσα στο σχολείο, είτε αργότερα μέσω της εκπαίδευσης ενηλίκων. Τέλος, τα επίπεδα 6,7,8 του αγγλικού πλαισίου προσόντων (αντίστοιχα του EQF) αντιστοιχούν σε γνώσεις που αποκτά ο εκπαιδευόμενος στην ανώτατη εκπαίδευση, η οποία αντιστοιχεί σε τρεις κύκλους σπουδών : πτυχίο, μεταπτυχιακό και διδακτορικό, αλλά και γνώσεις και δεξιότητες που έχει κατακτήσει ο εκπαιδευόμενος και αντιστοιχούν σε εξειδικευμένα επιστημονικά ή εργασιακά πεδία.

Σύμφωνα με την έκθεση παρακολούθησης του Cedefop για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στην Αγγλία ¹³ (2016-2017) τα πιστοποιητικά που αντιστοιχούν στις διάφορες κατηγορίες των προσόντων εκδίδονται από ανεξάρτητους οργανισμούς. Στους παρόχους επαγγελματικής εκπαίδευσης συμπεριλαμβάνονται τα σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, τα κολέγια, η τριτοβάθμια εκπαίδευση καθώς και οι εργοδότες. Από τα παραπάνω συνάγεται το συμπέρασμα πως το αγγλικό σύστημα εκπαίδευσης (τόσο της τυπικής εκπαίδευσης όσο και της άτυπης μάθησης, δηλαδή της εκπαίδευσης στην εργασία) δίνει μεγάλη σημασία στη συνεχή εκπαίδευση και κατάρτιση προκειμένου να προβλεφθούν και να

¹³ http://www.cedefop.europa.eu/files/8111_en.pdf

καλυφθούν οι ανάγκες της αγοράς εργασίας. Το γεγονός αυτό ενισχύεται και από τις συνεχείς μεταρρυθμίσεις των σχολικών προγραμμάτων σπουδών τα οποία εμπλουτίζονται κάθε φορά από νέους τύπους προσόντων που προσφέρονται στους υποψήφιους μελλοντικούς εργαζόμενους σύμφωνα με τα πρότυπα ανάπτυξης προσόντων του Ofqual¹⁴ (European Commission).

3.2 Η πιστοποίηση προσόντων στη Γαλλία

- Κοινωνικοοικονομικά στοιχεία

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Eurostat ο πληθυσμός της Γαλλίας για το 2018 εκτιμάται περίπου στα 67 εκατομμύρια¹⁵ (Eurostat). Στη Γαλλία το ποσοστό ανεργίας για το έτος 2018 υπολογίζεται γύρω στο 9,7 % του ενεργού πληθυσμού. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία για την εργασία, αναφορικά με τους απασχολούμενους 21.849,10 χιλιάδες Γάλλοι απασχολούνται σε συνθήκες πλήρους απασχόλησης ενώ 4.948,80 Χιλιάδες απασχολούνται σε συνθήκες μερικής απασχόλησης. Τέλος, στη Γαλλία οι δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση ως ποσοστό του ΑΕΠ, ανέρχονται στο 5,4%.

3.2.1 Το Γαλλικό πλαίσιο προσόντων

Στη Γαλλία η ίδρυση της εθνικής επιτροπής για την επαγγελματική πιστοποίηση (Commission nationale de la certification professionnelle CNCP)¹⁶, καθώς και του εθνικού μητρώου επαγγελματικών προσόντων που πραγματοποιήθηκε τον Ιανουάριο του 2002 σηματοδοτούν την απαρχή της καθιέρωσης του γαλλικού πλαισίου προσόντων. Η εν λόγω επιτροπή που δημιουργήθηκε σύμφωνα με το νόμο περί κοινωνικού εκσυγχρονισμού, απαρτίζεται από 43 μέλη, στα οποία περιλαμβάνονται οι αντιπρόσωποι των υπουργείων, οι εκπρόσωποι των περιφερειών, κοινωνικοί εταίροι, εκπρόσωποι επιμελητηρίων και εμπειρογνώμονες. Το Εθνικό μητρώο επαγγελματικών προσόντων, είναι ένα σύστημα πέντε επιπέδων και καλύπτει τρεις κύριους τύπους πιστοποιητικών: α) πιστοποιητικά τα οποία χορηγούνται από τα αντίστοιχα γαλλικά υπουργεία, β) πιστοποιητικά που παρέχονται από οργανισμούς

¹⁴ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/higher-education-91_en

¹⁵ http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=demo_urespop&lang=en

¹⁶ <http://www.cncp.gouv.fr/>

κατάρτισης και επιμελητήρια και γ) πιστοποιητικά που δημιουργούνται και χορηγούνται από τους κοινωνικούς εταίρους. Τα εν λόγω πιστοποιητικά χορηγούνται προκειμένου να επικυρώσουν γνώσεις και δεξιότητες που αποκτήθηκαν από την αρχική επαγγελματική εκπαίδευση, τη συνεχιζόμενη επαγγελματική εκπαίδευση που περιλαμβάνει κατάρτιση εργαζομένων και τέλος το πιστοποιητικό που αναφέρεται ως Αναγνώριση της Απόκτησης Εμπειρίας από τη ζωή (validation des acquis de l'expérience – VAE) και πιστοποιεί γνώσεις και δεξιότητες που έχουν αποκτηθεί τόσο από έμμισθη όσο και άμισθη εργασία. Το συγκεκριμένο πιστοποιητικό δίνει την ευκαιρία σε κάθε υποψήφιο να γίνει κάτοχος ενός πτυχίου ή ενός πιστοποιητικού με κριτήριο μόνο την εργασιακή του εμπειρία. Ο υποψήφιος καλείται να καταθέσει ένα φάκελο με έγγραφα που να αποδεικνύουν το επίπεδο των δεξιοτήτων του βάση της επαγγελματικής του εμπειρία, σε μια επιτροπή και να περάσει από συνέντευξη αν αυτό κριθεί απαραίτητο. Μέσα από αυτήν την διαδικασία ο υποψήφιος αξιολογείται για το επίπεδο των γνώσεων και δεξιοτήτων του, και πιστοποιείται με το ανάλογο πιστοποιητικό για το προσόν το οποίο έχει αιτηθεί πιστοποίησης.

Εν συνεχεία γίνεται μια σύντομη περιγραφή των επιπέδων προσόντων που αποτελούν το γαλλικό πλαίσιο προσόντων, όπως αυτά παρουσιάστηκαν στην έκθεση αξιολόγησης της επαγγελματικής εκπαίδευσης για τη Γαλλία, το 2016 από το Cedefop¹⁷.(Cedefop)

Αναλυτικά το πρώτο επίπεδο, CAP (Certificat d' aptitude professionnelle – professional skills certificate)αντιστοιχεί στο επίπεδο 3 του ευρωπαϊκού πλαισίου προσόντων και αντιστοιχεί στο πρώτο επίπεδο προσόντων που διαθέτει κάποιος προκειμένου να απασχοληθεί σε συγκεκριμένο τομέα απασχόλησης (καλύπτει περίπου 200 ειδικότητες σε εμπόριο, βιομηχανία κ.α.) και δίνει επίσης τη δυνατότητα πρόσβασης στην ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Στο δεύτερο επίπεδο το πιστοποιητικό "The vocational baccalaureate (Baccalauréat professionnelle)" - EQF level 4, χορηγείται σε υποψηφίους ηλικιών 15 -18 και επιτρέπει στους επιτυχόντες να εισέλθουν στην αγορά εργασίας εξασφαλίζοντας πρόσβαση σε σχεδόν 90 επαγγελματικές ειδικότητες. Το τρίτο επίπεδο αφορά την ανώτατη εκπαίδευση και διαρθρώνεται σε τρία επίπεδα Bachelor degree, Master degree and PhD (Licence-Master- Doctorat - LMD in French) ενώ παράλληλα διατίθενται από το γαλλικό εκπαιδευτικό σύστημα και δύο τεχνολογικοί τίτλοι το DUT (Diplôme universitaire

¹⁷ https://cumulus.cedefop.europa.eu/files/vetelib/2016/2016_CR_FR.pdf

technologique - Undergraduate certificate of technology) και το BTS: (Brevet de technicien supérieur – advanced technician certificate) . Το DUT το οποίο αντιστοιχεί στο επίπεδο 5 του ευρωπαϊκού πλαισίου προσόντων, είναι ένα προπτυχιακό στην ουσία δίπλωμα, το οποίο μέσω της διετούς φοίτησης εξασφαλίζει ένα επαγγελματικό πτυχίο σε 24 ειδικότητες. Τα προσόντα που εξασφαλίζει αυτός ο τίτλος, αποτελούν τα αρχικά προσόντα προετοιμασίας προκειμένου ο εκπαιδευόμενος να αναλάβει τεχνικούς και επαγγελματικούς ρόλους σε συγκεκριμένους παραγωγικούς τομείς, καθώς και στους τομείς της εφαρμοσμένης έρευνας και των υπηρεσιών. Επίσης, δίνει τη δυνατότητα σε μαθητές να συνεχίσουν την εκπαίδευση τους για την απόκτηση και άλλων τίτλων όπως για παράδειγμα το Bachelor. Όσον αφορά το BTS και αυτό αντιστοιχεί στο επίπεδο 5 του ευρωπαϊκού πλαισίου και αντιστοιχεί σε γνώσεις εξειδικευμένες που μπορεί να λάβει κάποιος φοιτώντας σε επαγγελματικό λύκειο. Η παρακολούθηση είναι διετής και προσφέρεται εκπαίδευση σε 88 επαγγελματικές ειδικότητες. Το πτυχίο Bachelor, εξασφαλίζει προσόντα που αποκτώνται μέσα από τη φοίτηση στο γαλλικό πανεπιστήμιο για 3 χρόνια και αντιστοιχεί στο επίπεδο 6 του αντίστοιχου ευρωπαϊκού πλαισίου. Η απόκτηση του Bachelor, εξασφαλίζει την πρόσβαση σε ανώτερο επίπεδο σπουδών και την απόκτηση Master που αντιστοιχεί στο επίπεδο 7 του ευρωπαϊκού πλαισίου.

Επίσης, στη Γαλλία διατίθεται και το The vocational Bachelor degree (Licence Professionnelle) που αποτελεί ένα δίπλωμα - μια άδεια επαγγελματικής κατάρτισης που δίδεται από πανεπιστήμιο. Η χορήγηση του γαλλικού αυτού διπλώματος, απαιτεί ένα έτος σπουδών στο οποίο συνδυάζονται πρακτική και θεωρητική μάθηση, καθώς και εργασία 12-18 εβδομάδων. Οι υποψήφιοι εκπαιδευόμενοι θα πρέπει επίσης να διαθέτουν απολυτήριο τίτλο ή BTS ή DUT.

Στο σημείο αυτό κρίνεται σκόπιμο να τονιστεί πως στο γαλλικό πλαίσιο προσόντων δεν περιλαμβάνονται προσόντα από τη γενική εκπαίδευση (πρωτοβάθμια και γενική ανώτερη εκπαίδευση) καθώς για τους ασκούντες εκπαιδευτική πολιτική η προτεραιότητα πρέπει να δοθεί στην απασχολησιμότητα και στη θωράκιση των υποψηφίων με προσόντα που ανταποκρίνονται στις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Σύμφωνα με την ίδια έκθεση μια δεύτερη παρατήρηση που αξίζει να σημειωθεί, είναι πως στο υπό εξέταση πλαίσιο προσόντων, δεν υπάρχει σαφής διάκριση των προσόντων που αποκτά κάποιος μέσω της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και αυτών που αποκτά από την τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Στη Γαλλία, ήδη από το 2002 όλα τα επαγγελματικά προσόντα καταχωρούνται στο εθνικό μητρώο επαγγελματικής πιστοποίησης (Répertoire national des certifications professionnelles - RNCP)¹⁸. Πρόκειται ουσιαστικά για ένα αποθετήριο προσόντων τα οποία ταξινομούνται ανά επίπεδο και τομέα δραστηριότητας. Το προαναφερθέν αυτό μητρώο διαχειρίζεται η εθνική επιτροπή επαγγελματικής πιστοποίησης (CNCP - commission nationale de la certification professionnelle) η οποία εποπτεύεται από το Υπουργείο Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ministry Responsible for Vocational Training). Στις αρμοδιότητες της επιτροπής σύμφωνα με την αντίστοιχη επίσημη ιστοσελίδα¹⁹ αναφέρονται μεταξύ άλλων η δημόσια αξιολόγηση των πιστοποιητικών επαγγελματικών προσόντων, η αντιστοιχία των γαλλικών πιστοποιήσεων με άλλες ευρωπαϊκές πιστοποιήσεις, καθώς και η εξασφάλιση της συνοχής και της προσαρμογής των προσόντων στην αγορά εργασίας (cncp).

Τέλος, θα πρέπει να αναφερθεί προς τα προγράμματα της δια βίου μάθησης που διεξάγονται στη Γαλλία και οδηγούν στην απόκτηση πιστοποιητικών, γίνονται με τη συγχρηματοδότηση ευρωπαϊκών κονδυλίων, κονδύλια που προέρχονται από τα αντίστοιχα υπουργεία σύμφωνα με το αντικείμενο της εκπαίδευσης και κατάρτισης, καθώς και κονδύλια που προέρχονται από τις αντίστοιχες περιφέρειες. Το γαλλικό κράτος είναι υπεύθυνο για την εξασφάλιση ίσων ευκαιριών στη μάθηση για όλους, καθώς φροντίζει για την οργάνωση της δημόσιας εκπαίδευσης. Μολαταύτα, ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων είναι καθοριστικός στη διαμόρφωση των προγραμμάτων δια βίου μάθησης. Συγκεκριμένα, οι διεπαγγελματικές συμφωνίες που υπογράφονται αναφορικά με τα προγράμματα μαθητείας, και την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση διαμορφώνουν όλο το σύστημα των μεταρρυθμίσεων όπως αυτό αντικατοπτρίζεται σε νομοθετικά και κανονιστικά έγγραφα²⁰. (Eurydice).

¹⁸ <http://www.rncp.cncp.gouv.fr/>

¹⁹ <http://www.cncp.gouv.fr/commission>

²⁰ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/france/funding-education_en

3.3 Η πιστοποίηση προσόντων στη Γερμανία

- Κοινωνικοοικονομικά στοιχεία

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Eurostat ο πληθυσμός της Γερμανίας εκτιμάται για το έτος 2018 περίπου στα 82.719.000 εκατομμύρια κατοίκους²¹. (EUROSTAT). Το ποσοστό ανεργίας το Δεκέμβριο του 2017 εκτιμάται στο 5,3% ενώ σύμφωνα με τα στοιχεία του ίδιου έτους από το σύνολο των περίπου 32 εκατομμυρίων εργαζομένων το 72% εργάστηκε με πλήρες ωράριο ενώ το 28% με μερική απασχόληση. Με βάση τα στοιχεία της έκθεσης του Cedefop για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση για τα έτη 2016-2017²² (Cedefop, 2016-2017) το γερμανικό μοντέλο θεωρείται επιτυχημένο κυρίως χάρη στο διπλό σύστημα εκπαίδευσης αλλά και το σύστημα της μαθητείας που εξασφαλίζει χαμηλά ποσοστά νεανικής ανεργίας 15-24 ετών. Τέλος, στη Γερμανία οι δαπάνες για την εκπαίδευση ως ποσοστό του ΑΕΠ, ανέρχονται για το έτος 2016 στο 4,2%.

3.3.1 Το Γερμανικό Πλαίσιο Προσόντων

Στη Γερμανία η σύνδεση του εθνικού πλαισίου προσόντων (DQF) με το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων (EQF) αποτέλεσε μια μακρόχρονη διαδικασία που ξεκίνησε το 2006 από τη συνεργασία του Ομοσπονδιακού Υπουργείου Παιδείας και Έρευνας (Bundesministerium für Bildung und Forschung (BMBF) και της Μόνιμης Διάσκεψης των Υπουργών για την εκπαίδευση και τις πολιτιστικές υποθέσεις των ομοσπονδιακών κρατών (Kultursministerkonferenz (KMK), με σκοπό την ανταπόκριση των γερμανών πολιτών στις απαιτήσεις της Ε.Ε. αναφορικά με τα πλαίσια προσόντων των εκάστοτε χωρών. Σε αυτήν την προσπάθεια σύνθεσης και σύνδεσης του εθνικού πλαισίου με το ευρωπαϊκό, δημιουργήθηκε μια ομάδα εργασίας η οποία αποτελούνταν από εκπροσώπους των θεσμών, της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, τους κοινωνικούς εταίρους, ειδικούς της εκπαίδευσης, ερευνητές και επαγγελματίες υπό την εποπτεία της Ομοσπονδίας. Ως αποτέλεσμα, της εθνικής αυτής συναίνεσης ήταν η δημιουργία του DQR, η οποία τέθηκε σε ισχύ το Μάιο του 2013, μετά την υπογραφή κοινού ψηφίσματος από το Ομοσπονδιακό Υπουργείο Παιδείας και

²¹ http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=demo_urespop&lang=en.

²² https://www.refernet.de/images_layout/Spotlight%20DE%202016-17%20Final_en.pdf

Έρευνας (BMBF), το Ομοσπονδιακό Υπουργείο Οικονομίας και Έρευνας (BMWE) και της Μόνιμης Διάσκεψης των Υπουργών Παιδείας και Πολιτισμού (KMK)²³. (Eurydice)

Το γερμανικό πλαίσιο προσόντων αποτελείται από οκτώ επίπεδα, καθένα από τα οποία περιγράφει τα μαθησιακά αποτελέσματα που αποκτήθηκαν σε διάφορους εκπαιδευτικούς τομείς. Προσόντα τα οποία αποκτήθηκαν από τη γενική εκπαίδευση δεν περιλαμβάνονται ακόμα στο γερμανικό πλαίσιο προσόντων. Στα μαθησιακά αποτελέσματα αναφέρονται όχι μόνο οι γνώσεις και ικανότητες που έχουν αποκτήσει οι εκπαιδευόμενοι ολοκληρώνοντας μια εκπαιδευτική διαδικασία αλλά και οι δεξιότητες καθώς και τα τυπικά προσόντα των εκπαιδευομένων. Στο γερμανικό πλαίσιο προσόντων διακρίνουμε δύο κατηγορίες ικανοτήτων : τις επαγγελματικές και τις προσωπικές. Για το γερμανικό σύστημα ο όρος "ικανότητα" εκφράζει την ετοιμότητα του εκπαιδευομένου στο να χρησιμοποιήσει τις γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες που έχει αποκτήσει στην προσπάθειά του να αναπτυχθεί προσωπικά και επαγγελματικά. Σύμφωνα με τα παραπάνω, διαφαίνεται ότι στο γερμανικό σύστημα πιστοποίησης, δίνεται και μια ισχυρή ανθρωπιστική διάσταση στην επάρκεια των γνώσεων που απαιτούνται για την επίτευξη της ανταγωνιστικότητας στην αγορά εργασίας.

Σχετικά με τους περιγραφικούς δείκτες που αντιστοιχούν στα οκτώ επίπεδα αναφοράς, γίνεται μια χαρτογράφηση μεταξύ συγκρίσιμων προσόντων σύμφωνα με τη βασική αρχή που διέπει το DQR " πως κάθε επίπεδο προσόντων πρέπει να είναι προσβάσιμο μέσω διαφορετικών εκπαιδευτικών οδών" όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στον ευρωπαϊκό κατάλογο προσόντων που δημοσιεύτηκε από το Cedefop το 2016²⁴ (European Inventory on NQF, 2016). Στο γερμανικό πλαίσιο προσόντων, οι περιγραφικοί δείκτες εκφράζονται έμμεσα και ως εναλλακτικές λύσεις προς τους εκπαιδευόμενους, με τη χρησιμοποίηση ποικίλης ορολογίας όπως "τομέας σπουδών", "εργασία", "εξειδικευμένος τομέας σπουδών" κ.α.. Με τον τρόπο αυτό καθιερώνεται ένα πρότυπο εκπαίδευσης το οποίο είναι προσανατολισμένο στα μαθησιακά αποτελέσματα δίνοντας ιδιαίτερη βαρύτητα στην δυνατότητα να εφαρμόζουν οι εκπαιδευόμενοι τις ικανότητές τους σε πράξη. Αυτό οδήγησε ήδη από τη δεκαετία

²³ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-and-governance-31_en

²⁴ http://www.cedefop.europa.eu/files/germany_-_european_inventory_on_nqf_2016.pdf

του 1990 στη μεταρρύθμιση ολόκληρου του πλαισίου εκπαίδευσης με σαφή προσανατολισμό στις αποκτηθείσες ικανότητες ανάλογα με τα πεδία μάθησης και με καθορισμένες απαιτήσεις αναφορικά με τον τόπο, τη διάρκεια και το περιεχόμενο της μάθησης. Παράλληλα, μεταρρυθμίζονται και τα αναλυτικά προγράμματα προκειμένου να αντανακλούν μετρήσιμα εκπαιδευτικά πρότυπα. Βασιζόμενοι στο Διπλό Σύστημα Εκπαίδευσης (από τη Γενική στην Τριτοβάθμια ή από τη Γενική στην Επαγγελματική Εκπαίδευση), ακολουθείται η μαθητεία και στην τριτοβάθμια εκπαίδευση συνδυάζοντας την παρεχόμενη ακαδημαϊκή μάθηση με την εργασία σε επιχειρήσεις και οργανισμούς.

Συνοπτικά στο πρώτο επίπεδο περιγράφονται ικανότητες που διαθέτει ο εκπαιδευόμενος για την εκτέλεση απλών εργασιών υπό καθοδήγηση. Στα επόμενα επίπεδα του DQF 2,3,4 αντιστοιχούν πιστοποιητικά που εξασφαλίζουν προσόντα που κατακτά ο εκπαιδευόμενος από αρχική επαγγελματική κατάρτιση (επίπεδο 3 - τριετής κατάρτιση, επίπεδο 4 - τριετή και τριμηνιαία κατάρτιση) και εξασφαλίζουν βασικές γνωστικές και προσωπικές δεξιότητες σε ένα χώρο μάθησης ή εργασίας. Στο επίπεδο 5 αντιστοιχούν εξειδικευμένες ολοκληρωμένες γνώσεις σε ένα τομέα μάθησης ή τομέα επαγγελματικής δραστηριότητας. Τέλος τα επίπεδα 6,7,8 αντανακλούν σε ακαδημαϊκές γνώσεις που αντιστοιχούν στα πτυχία της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης Bachelor, Master, Doktoratsebene αλλά και ολοκληρωμένες επαγγελματικές γνώσεις εξειδικευμένου τομέα εργασίας (DQR). Στο σημείο αυτό, αξίζει να τονιστεί πως, το κόστος των προγραμμάτων μαθητείας επιβαρύνει τις επιχειρήσεις, τον ίδιο τον συμμετέχοντα αλλά και το κράτος, του οποίου όμως η συμμετοχή σύμφωνα με την έκθεση εκπαίδευσης του 2016 από το παρατηρητήριο οικονομικών και κοινωνικών εξελίξεων είναι συνεχώς μειούμενη (Φωτόπουλος Ν. & Ζάγκος Χ., 2016).

Η διαδικασία της πιστοποίησης πραγματοποιείται με εξετάσεις, οι οποίες ανάλογα με το επάγγελμα έχουν διάφορες μορφές (γραπτές, προφορικές, δείγματα εργασίας κ.α.). Τόσο οι επιχειρήσεις όσο και οι επαγγελματικές σχολές φέρουν την ευθύνη για την εκπαίδευση την κατάρτιση των εκπαιδευομένων αλλά τα επιμελητήρια είναι τα αρμόδια όργανα για την διεξαγωγή των εξετάσεων. Η δομή των εξετάσεων καθορίζεται από τους σχετικούς κανονισμούς κατάρτισης που ισχύουν σε εθνικό επίπεδο σύμφωνα με το εθνικό πλαίσιο²⁵ (CEDEFOP, 2016)

²⁵ https://cumulus.cedefop.europa.eu/files/vetelib/2016/2016_CR_DE.pdf

3.4 Η πιστοποίηση προσόντων στην Ελλάδα

- Κοινωνικοοικονομικά στοιχεία

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Υπηρεσίας, ο πληθυσμός της Ελλάδας υπολογίζεται περί τα 10 εκατομμύρια. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία για την απασχόληση, οι απασχολούμενοι ανέρχονται για το 2018 στα 3.879.000 χιλιάδες εργαζόμενους. Το ποσοστό ανεργίας ανέρχεται σε 18,6% παραμένοντας σε υψηλά επίπεδα αναφορικά με τα προηγούμενα έτη, αλλά συγκριτικά μειούμενο με τον προηγούμενο χρόνο. Επίσης σύμφωνα με τα στοιχεία του 2016, οι συνολικές δαπάνες του κράτους ως ποσοστό του ΑΕΠ για την εκπαίδευση ήταν 4,3%²⁶ (ΕΛΣΤΑΤ, 2018).

Τα τελευταία χρόνια η κρίση του χρέους που ταλανίζει την ελληνική κοινωνία προκάλεσε τη συρρίκνωση των δαπανών του κράτους για την εκπαίδευση και την εκτόξευση των ποσοστών ανεργίας ειδικά των νέων σε ποσοστό έως και 27%. Παρά τη δύσκολη αυτή οικονομική κατάσταση η ανταπόκριση της χώρας στην υλοποίηση του ελληνικού πλαισίου προσόντων κατά αντιστοιχία του ευρωπαϊκού το 2015, δείχνει τις προσπάθειες που γίνονται για να αναπτυχθεί ένα ολοκληρωμένο σύστημα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης που θα οδηγεί στην πιστοποίηση των απαιτούμενων από την αγορά εργασίας προσόντων. Αξίζει να αναφερθεί πως αν και η συμμετοχή των ενηλίκων στην εκπαίδευση παραμένει χαμηλή σε σύγκριση με άλλες χώρες, στην Ελλάδα η παροχή δωρεάν εκπαίδευσης σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης σε όλους τους πολίτες αποτελεί συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα. Ωστόσο, το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα είναι συγκεντρωτικό, και τη συνολική ευθύνη λειτουργίας του φέρει το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων.

3.4.1 Το Ελληνικό πλαίσιο προσόντων

Στην Ελλάδα η ανάπτυξη του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων (HQF) ξεκίνησε να υλοποιείται από τον Εθνικό Οργανισμό Πιστοποίησης Προσόντων και επαγγελματικού προσανατολισμού (ΕΟΠΠΕΠ) το έτος 2010 σύμφωνα με τις

²⁶ http://www.statistics.gr/documents/20181/1515741/GreeceInFigures_2018Q4_GR.pdf/6b31b525-ab5d-412e-a059-7cedd02800a1

διατάξεις του Νόμου 3879/2010²⁷ (ΝΟΜΟΣ ΥΠ. ΑΡΙΘ.3879, 2010). Ο ΕΟΠΠΕΠ είναι Νομικό πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου και λειτουργεί υπό την εποπτεία του Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων. Το Δεκέμβριο του 2015 ολοκληρώθηκε η αντιστοίχιση του εθνικού πλαισίου προσόντων με το ευρωπαϊκό πλαίσιο στο Βερολίνο, μετά την ανάλυση όλων των τύπων προσόντων από την Αρμόδια Επιτροπή Αντιστοίχισης. Στην εν λόγω επιτροπή, συμμετείχαν εκτός από τους εκπροσώπους του ΕΟΠΠΕΠ, εκπρόσωποι του Υπουργείου Παιδείας, εκπρόσωποι της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, εκπρόσωποι των κοινωνικών εταίρων καθώς και εμπειρογνώμονες με διεθνή εμπειρία²⁸ (Eurydice).

Το ελληνικό πλαίσιο προσόντων (HQF), αποτελείται από οκτώ επίπεδα στα οποία αντιστοιχούν προσόντα που αποκτούν οι εκπαιδευόμενοι από την υποχρεωτική έως και την ανώτατη εκπαίδευση σύμφωνα με την επίσημη ιστοσελίδα²⁹ (Proson). Στα επίπεδα 1 και 2 αντιστοιχούν γνώσεις που απέκτησαν οι εκπαιδευόμενοι μαθητές μέσω της υποχρεωτικής 15ετούς εκπαίδευσης και κατέχουν το απαιτούμενο "απολυτήριο δημοτικού" που αντιστοιχεί σε φοίτηση 6 ετών και στη συνέχεια το "απολυτηρίου γυμνασίου" που αντιστοιχεί σε φοίτηση 3 ετών. Μετά την ολοκλήρωση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης οι μαθητές μπορούν να συνεχίσουν την εκπαίδευσή τους είτε φοιτώντας σε επαγγελματικά Λύκεια, είτε σε γενικά Λύκεια, είτε σε σχολές επαγγελματικής κατάρτισης. Η φοίτηση σε σχολή επαγγελματικής κατάρτισης (Σ.Ε.Κ.) οδηγεί στην απόκτηση Πτυχίου Επαγγελματικής Ειδικότητας, Εκπαίδευσης και Κατάρτισης Επιπέδου 3, που αντιστοιχεί στο επίπεδο 3 του αντίστοιχου Ευρωπαϊκού πλαισίου προσόντων, μετά από εξετάσεις πιστοποίησης. Η ολοκλήρωση της τριετούς φοίτησης σε επαγγελματικά και γενικά λύκεια με τη μέθοδο γραπτών εξετάσεων, οδηγεί στην απόκτηση "απολυτηρίου", τίτλου που αντιστοιχεί στο επίπεδο 4 του ευρωπαϊκού πλαισίου. Αναφορικά με τα προσόντα επιπέδου 5, αντιστοιχούν σε πτυχίο που χορηγείται σε αποφοίτους μαθητείας των επαγγελματικών λυκείων, καθώς και σε αποφοίτους Ινστιτούτων επαγγελματικής Κατάρτισης αφού έχουν ολοκληρώσει τη διαδικασία πιστοποίησης (γραπτή και πρακτική εξέταση), όπως αυτή διαμορφώνεται κάθε φορά ανά ειδικότητα, από τον ΕΟΠΠΕΠ. Η εισαγωγή στην τριτοβάθμια ανώτατη εκπαίδευση πανεπιστήμιο και η

²⁷ <https://nomoi.info/ΦΕΚ-A-163-2010-σελ-1.htm>

²⁸ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/national-qualifications-framework-33_e

²⁹ <https://proson.eoppep.gr/el>

επιτυχής ολοκλήρωση του κύκλου σπουδών (ανάλογα με το πανεπιστήμιο από 4 - 5 έτη) εξασφαλίζουν την απόκτηση πτυχίου ανώτατης εκπαίδευσης που αντιστοιχεί στο επίπεδο 6 του αντίστοιχου ευρωπαϊκού τίτλου. Η κατοχή πανεπιστημιακού πτυχίου επιτρέπει περαιτέρω εξειδικευμένες σπουδές που οδηγούν στην απόκτηση μεταπτυχιακού διπλώματος (επίπεδο 7) και διδακτορικού διπλώματος επίπεδο 8³⁰ (ΕΟΠΠΕΠ, 2016). Από τη μέχρι τώρα ανάλυση, καθίσταται φανερό, ότι αυτή η δομή των οκτώ επιπέδων του ελληνικού πλαισίου προσόντων, αντανακλά ουσιαστικά την επίσημη εκπαίδευση που παρέχεται από το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα.

Παράλληλα ο ΕΟΠΠΕΠ είναι ο αρμόδιος φορέας επικύρωσης και πιστοποίησης προσόντων που αποκτήθηκαν τόσο μέσω της μη τυπικής όσο και της άτυπης μάθησης (μαθητεία σε τεχνικά επαγγέλματα), δίνοντας την ευκαιρία σε όλους τους πολίτες να πιστοποιήσουν γνώσεις και δεξιότητες και ικανότητες από την άσκηση κάποιου επαγγέλματος. Η διαδικασία της πιστοποίησης διαφέρει ανάλογα με την ειδικότητα και το επίπεδο των προσόντων που πιστοποιούνται (γραφτή εξέταση, εργασία σε συγκεκριμένο αντικείμενο, εξέταση από επιτροπή κ.α.) και το κόστος συμμετοχής καλύπτεται από τον εκπαιδευόμενο. Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθεί πως αναφορικά με την εκπαίδευση ενηλίκων, όλα τα εκπαιδευτικά και αναπτυξιακά προγράμματα χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ESF) καθώς και το κράτος³¹ (Adult Education and funding).

Από τη μέχρι τώρα ανάλυση, του ελληνικού πλαισίου προσόντων διαφαίνεται πως η ψήφιση του Νόμου 3879/2010 επέφερε κύριες αλλαγές στο ισχύον σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης αφού θεσμοθετούνται για πρώτη φορά τα μαθησιακά αποτελέσματα ως προϋπόθεση για τη δημιουργία νέων προσόντων ή αναγνώρισης υπαρχόντων. Η δεύτερη αλλαγή, αφορά τη διασφάλιση της ποιότητας της προσφερόμενης μαθησιακής διαδικασίας που οδηγεί στην πιστοποίηση. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στην έκθεση του Cedefop για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στην Ελλάδα³² (2016) γίνεται για πρώτη φορά "μια συστηματική προσπάθεια αναγνώρισης πτυχίων σύμφωνα με ένα ενιαίο και οργανωμένο πλαίσιο".

³⁰ https://nqf.gov.gr/images/nqf/ENTYPO_07-12-2017_greek.pdf

³¹ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/adult-education-and-training-funding-15_en

³² https://cumulus.cedefop.europa.eu/files/vetelib/2016/2016_CR_GR.pdf

3.5 Η πιστοποίηση προσόντων στην Κύπρο

- Κοινωνικοοικονομικά στοιχεία

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Κύπρου, ο πληθυσμός της Κύπρου υπολογίζεται σε 947.000 κατοίκους στα τέλη του 2016³³ (Cystat). Αναφορικά με το έτος 2015, και τα στοιχεία της ετήσιας έρευνας για την εκπαίδευση (Τσουκαλάς, 2018) στην εκπαίδευση δαπανήθηκαν 1.150,0 εκατομμύρια ευρώ, ποσό που αναλογεί στο 5,7% του ΑΕΠ, ποσοστό που την κατατάσσει στην τέταρτη θέση ανάμεσα στις χώρες της Ε.Ε., αναφορικά με τις δαπάνες για την Παιδεία. Επίσης σε χαμηλά ποσοστά παραμένει και το ποσοστό των εμπλεκόμενων ενηλίκων σε δραστηριότητες δια βίου μάθησης 6,9% αναφορικά με το μέσο όρο της ευρωπαϊκής ένωσης 10,9% για το έτος 2017³⁴ (Commission, 2018).

Αναφορικά με τις επικρατούσες οικονομικές συνθήκες των τελευταίων ετών, σύμφωνα με το κυπριακό κέντρο οικονομικών ερευνών η παρατεταμένη οικονομική κρίση των τελευταίων ετών προκάλεσε σημαντικές αλλαγές στην αγορά εργασίας αυξάνοντας τα ποσοστά των εργαζομένων με συμβάσεις ορισμένου χρόνου και μερικής απασχόλησης συγκριτικά με το έτος αναφοράς 2008³⁵ (2017). Ωστόσο θα πρέπει να αναφέρουμε στην Κύπρο, η παρεχόμενη δημόσια εκπαίδευση είναι δωρεάν για όλους τους μαθητές ως την ηλικία των 18 ετών. Επίσης, παρέχεται δωρεάν η δημόσια (τριτοβάθμια εκπαίδευση) που αντιστοιχεί στο προπτυχιακό επίπεδο, όπως και προγράμματα κατάρτισης που παρέχονται από δημόσιους φορείς. Ωστόσο, ένας μεγάλος αριθμός μαθημάτων κατάρτισης, τα οποία προσφέρονται κυρίως από ιδιωτικές ή ημικρατικές οργανώσεις, συνεπάγονται τέλη για τον εκπαιδευόμενο.

³³ http://www.cystat.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/index_gr/index_gr?OpenDocument

³⁴ https://www.euroguidance.nl/_images/user/publicaties/2018/volume-2-2018-education-and-training-monitor-country-analysis.pdf

³⁵ https://www.ncy.ac.cy/erc/documents/newsletter_March_2017.pdf

3.5.1 Το Κυπριακό πλαίσιο προσόντων

Στην Κύπρο την ευθύνη σχεδιασμού και υλοποίησης του Εθνικού πλαισίου προσόντων ανέλαβε η Εθνική Επιτροπή. Η Εθνική αυτή επιτροπή είναι υπεύθυνη να αναπτύσσει και να εφαρμόζει τις θεσμικές ρυθμίσεις αναφορικά με την διασφάλιση της ποιότητας, την ταξινόμηση προσόντων και την αξιολόγησή τους αναφορικά με το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων. Η Εθνική Επιτροπή απαρτίζεται από τους Γενικούς Διευθυντές του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων σε συνεργασία με την Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού (ΑνΑΔ).

Στην Κύπρο, Η Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού³⁶ είναι ο αρμόδιος οργανισμός που είναι υπεύθυνος για την εκπαίδευση και κατάρτιση του ανθρωπίνου δυναμικού της χώρας προκειμένου να επιτευχθεί η σύζευξη της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας και την κοινωνία των πολιτών. Η διοίκηση της ΑνΑΔ απαρτίζεται από 13μελές Διοικητικό Συμβούλιο, στο οποίο συμμετέχουν εκπρόσωποι που προέρχονται από το χώρο των επιχειρήσεων, των συντεχνιών αλλά και μέλη της κυβέρνησης. Η ΑνΑΔ είναι οργανισμός δημοσίου δικαίου και ανήκει στο υπουργείο εργασίας, πρόνοιας και κοινωνικών ασφαλίσεων της Κύπρου. Στις αρμοδιότητές της περιλαμβάνονται ο σχεδιασμός των προτύπων των επαγγελματικών προσόντων για οποιαδήποτε κατηγορία εργαζομένων, η διεξαγωγή εξετάσεων και έκδοση των σχετικών πιστοποιητικών των επαγγελματικών προσόντων. Η αξιολόγηση των γνώσεων των υποψηφίων γίνεται σε πραγματικές συνθήκες εργασίας ή σε συνθήκες προσομοίωσης εργασίας αναφορικά με τις γνώσεις τους και την ικανότητα τους να ολοκληρώσουν συγκεκριμένες εργασίες που θα τους οδηγήσουν στην απόκτηση του πιστοποιητικού. Επιπρόσθετα, η ΑνΑΔ καθορίζει το σύστημα επαγγελματικών προσόντων (ΣΕΠ) το οποίο περιλαμβάνει δραστηριότητες κατάρτισης που προετοιμάζουν τον υποψήφιο για τη συμμετοχή τους στη διαδικασία της πιστοποίησης. Την Ευθύνη για την εκπαίδευση και κατάρτιση στην Κύπρο έχει κυρίως το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού και το Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικής Ασφάλισης.

Το Κυπριακό Πλαίσιο Προσόντων (CYQF) περιλαμβάνει ένα πλαίσιο οκτώ επιπέδων τα οποία αντανakλούν τα μαθησιακά αποτελέσματα σε επίπεδο γνώσεων,

³⁶ <http://www.hrdauth.org.cy/>

δεξιοτήτων και ικανοτήτων, με γνώμονα αναφοράς το ευρωπαϊκό πλαίσιο προσόντων. Σύμφωνα με το κυπριακό σύστημα, οι γνώσεις καθορίζουν τον εκάστοτε τύπο γνώσης που αποκτάται μέσα στο ισχύον εκπαιδευτικό σύστημα καθώς και από την αποκτούμενη εργασιακή εμπειρία. Οι δεξιότητες ταξινομούνται ανάλογα με την πολυπλοκότητα της απαιτούμενης επίλυσης προβλημάτων. Οι ικανότητες αντιστοιχούν σε περιγραφικούς δείκτες αναφορικά με το αντικείμενο δραστηριότητας, το επίπεδο συνεργασίας και ευθύνης, την προσαρμοστικότητα στη μάθηση κ.α. Το Κυπριακό Πλαίσιο Εκπαίδευσης περιλαμβάνει όλες τις βαθμίδες της επίσημης δημόσιας και Ιδιωτικής εκπαίδευσης, το επαγγελματικό πλαίσιο προσόντων, την τυπική και άτυπη μάθηση, καθώς και μαθησιακές δραστηριότητες που αναφέρονται στα πλαίσια της Δια βίου Μάθησης.

Συνοπτικά, το Κυπριακό πλαίσιο προσόντων, αποτελείται από οκτώ επίπεδα κατά αντιστοιχία με το ευρωπαϊκό πλαίσιο προσόντων όπως αυτά περιγράφονται στην επίσημη ιστοσελίδα του Κυπριακού Πλαισίου Προσόντων³⁷ (CYQF). Το πρώτο επίπεδο αντιστοιχεί σε πιστοποιητικό που παρέχεται σε απόφοιτους πρωτοβάθμιας υποχρεωτικής εκπαίδευσης διάρκειας 10 ετών. Στο δεύτερο επίπεδο αντιστοιχεί το πιστοποιητικό δευτεροβάθμιας υποχρεωτικής εκπαίδευσης αφορά μαθητές 12 - 18 ετών. Στο επίπεδο 3 αντιστοιχεί ένα πιστοποιητικό που αντανακλά γνώσεις και δεξιότητες που απέκτησε ο εκπαιδευόμενος σε μετα - δευτεροβάθμια Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης. Τα εν λόγω ινστιτούτα, είναι κρατικά και προσφέρουν επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση σε πτυχιούχους άνω των 18 ετών. Η απόκτηση του πιστοποιητικού γίνεται μετά από γραπτές και πρακτικές εξετάσεις στο τέλος κάθε εξαμήνου. Οι εκπαιδευόμενοι αυτού του επιπέδου είναι επιλέξιμοι να φοιτήσουν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση μέσω της διαδικασίας εισαγωγικών εξετάσεων. Στο τέταρτο επίπεδο αντιστοιχεί στο απολυτήριο, τίτλος σπουδών που κατακτά ο εκπαιδευόμενος μετά από εξετάσεις είτε σε γενικό Λύκειο, είτε σε Επαγγελματικό Λύκειο. Στο επίπεδο 5 ταξινομούνται πιστοποιητικά και διπλώματα που αντιστοιχούν σε φοίτηση 1 - 3 έτη σε μη πανεπιστημιακά ιδιωτικά ιδρύματα, διαφόρων ειδικοτήτων. Τέλος τα επίπεδα 6,7, και 8 αντιστοιχούν σε πτυχία, μεταπτυχιακό και διδακτορικό δίπλωμα σπουδών. Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε πως η εκπαίδευση που οδηγεί στην απόκτηση πιστοποίησης προσόντων στην Κύπρο, παρέχεται από φορείς ιδιωτικούς και δημόσιους εντός και εκτός του τυπικού

³⁷ <http://www.cyqf.gov.cy/index.php/en/diagram>

συστήματος εκπαίδευσης. Τέλος θα πρέπει να αναφερθεί σύμφωνα με τα στοιχεία του Eurydice³⁸ (Commission) πως στην Κύπρο η χρηματοδότηση της επίσημης και ανεπίσημης κατάρτισης προέρχεται από τρεις πηγές : το κράτος, τους εργοδότες και κατά περίπτωση τους ίδιους τους εκπαιδευόμενους.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Cedefop³⁹, (Vocational Education and training in Europe, Cyprus) η Κύπρος έχει πλέον αναπτύξει ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο εθνικών προσόντων, το οποίο περιλαμβάνει όλους τους τύπους καθώς και τα επίπεδα προσόντων, το CYQF(Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων της Κύπρου). Ο βασικότερος στόχος του Κυπριακού Πλαισίου Προσόντων είναι το σύστημα πιστοποίησης να εξασφαλίζει τις απαιτούμενες ικανότητες και δεξιότητες μέσω της αναμόρφωσης των προγραμμάτων σπουδών και της ενίσχυσης της συμμετοχής των ενηλίκων στη δια βίου μάθηση προκειμένου να επιτευχθεί τόσο η εκπαιδευτική πρόοδος των κυπρίων πολιτών όσο και η επαγγελματική τους εξέλιξη και ευελιξία⁴⁰ (CyQF).

3.6 Το Ευρωπαϊκό Διαβατήριο Δεξιοτήτων (Europass)

Η Ευρωπαϊκή Ένωση στην προσπάθεια της ενίσχυσης της δια βίου μάθησης για την πραγμάτωση της ευρωπαϊκής οικονομίας της γνώσης, δημιούργησε πολλά και διαφορετικά εργαλεία. Ένα από αυτά είναι το Ευρωπαϊκό Διαβατήριο (Europass). Η δημιουργία του εγγράφου αυτού προέκυψε ως απόρροια της εφαρμογής του Στρατηγικού Πλαισίου για την Ευρωπαϊκή Συνεργασία στην Εκπαίδευση και την Κατάρτιση για το 2020. Η χρήση αυτού του εργαλείου συνάδει με τις βασικές προτεραιότητες της επιτροπής για την βελτίωση της ποιότητας και της αποδοτικότητας στην εκπαίδευση ανάμεσα στα μέλη της ένωσης, στην προσπάθεια ενίσχυσης της κινητικότητας των ευρωπαίων πολιτών καθώς και στη βελτίωση της ποιότητας και της αποδοτικότητας της εκπαίδευσης και κατάρτισης για μια "έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς Ευρώπη"⁴¹ (ΕΚ 2020).

³⁸ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/adult-education-and-training-funding-15_en

³⁹ https://cumulus.cedefop.europa.eu/files/vetelib/2016/2016_CR_CY.pdf

⁴⁰ http://www.cyqf.gov.cy/archeia/dimosiefseis/european_qualifications_framework_leaflet_el.pdf

⁴¹ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:52012XG0308\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:52012XG0308(01))

Το Ευρωπαϊκό Διαβατήριο Δεξιότητων (Europass) θεσμοθετήθηκε το 2004, ως ενίσχυση των προσπαθειών της ευρωπαϊκής επιτροπής για βελτίωση της διαφάνειας των επαγγελματικών προσόντων, με απώτερο στόχο τη δημιουργία ενός ενιαίου χώρου επαγγελματικών προσόντων⁴² (ΑΠΟΦΑΣΗ αριθ.2241/2004 ΕΚ).Το Europass αποτελείται από πέντε έγγραφα τα οποία περιγράφονται συνοπτικά ακολούθως.

Το Βιογραφικό Σημείωμα, το οποίο αποτελεί ένα ηλεκτρονικό έγγραφο ελεύθερης πρόσβασης σε πολίτες, επιχειρήσεις και εκπαιδευτικά ιδρύματα, μέσα στο οποίο παρουσιάζονται οι δεξιότητες και τα προσόντα του υποψηφίου (Προσωπικές πληροφορίες, ατομικές δεξιότητες, εκπαίδευση και κατάρτιση κ.α.).

Το Διαβατήριο Γλωσσών, που αποτελεί ένα ηλεκτρονικό έγγραφο αυτοαξιολόγησης γλωσσικών δεξιοτήτων αλλά και άλλων προσόντων των υποψηφίων. Με οδηγό ένα κοινό ευρωπαϊκό πλαίσιο αναφοράς για τις γλώσσες, οι χρήστες μπορούν να αυτοαξιολογήσουν τη γλωσσική τους ικανότητα αναφορικά με το επίπεδο κατανόησης, γραφής και ομιλίας και να κατατάξουν τις γνώσεις τους σε ένα από τα 6 διαθέσιμα επίπεδα (Α1 Βασικός Χρήστης - C2 Έμπειρος Χρήστης).

Η Κινητικότητα Europass, είναι ένα έγγραφο που περιγράφει την εμπειρία κινητικότητας του υποψηφίου σε κάποια άλλη χώρα για σπουδές, κατάρτιση ή εργασία. Στο έγγραφο περιγράφονται οι λόγοι της μετακίνησης στη χώρα αυτή, ο φορέας υποδοχής του υποψηφίου, καθώς και οι αποκτηθείσες δεξιότητες (επαγγελματικές, γλωσσικές, καθήκοντα, κ.α.) κατά την παραμονή του υποψηφίου στη χώρα αυτή.

Το Συμπλήρωμα Πιστοποιητικού, είναι ένα συνοδευτικό έγγραφο που περιγράφει τις γνώσεις και ικανότητες που διαθέτει ο υποψήφιος, όπως αυτά περιγράφονται στους εθνικούς καταλόγους της κάθε χώρας.

Το Παράρτημα Διπλώματος, είναι ένα συμπληρωματικό έγγραφο, που αφορά τους κατόχους πτυχίων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, και δίνει μια αναλυτική περιγραφή σε εργοδότες και εκπαιδευτικά ιδρύματα αναφορικά με το αντικείμενο σπουδών του υποψηφίου, την διάρκεια του προγράμματος καθώς και μια αναλυτική περιγραφή του προγράμματος (μαθήματα, βαθμολογίες, πιστωτικές μονάδες που αντιστοιχούν στα μαθήματα κλπ).

⁴² <https://europass.cedefop.europa.eu/sites/default/files/europassdecision-el.pdf>

Στην Επίσημη ιστοσελίδα του Ευρωπαϊκού Διαβατηρίου⁴³ προσφέρονται στατιστικά στοιχεία για κάθε χώρα που αφορούν την συμπλήρωση των προαναφερθέντων εγγράφων από τους ευρωπαίους πολίτες σε κάθε χώρα.

Ο πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει συγκεντρωτικά τα έγγραφα που συμπληρώθηκαν το 2018 από πολίτες στις πέντε χώρες, καθώς και τον συνολικό αριθμό εγγράφων από το 2007 -2018 για την κάθε χώρα.

Έτη	Αγγλία	Γαλλία	Γερμανία	Ελλάδα	Κύπρος
2018	223.407	380.045	577.736	538.529	49.605
2007-2018	1.768.500	2.283.366	3.469.204	2.769.307	306.675

Σύμφωνα με τους διαθέσιμους στατιστικούς δείκτες τα ποσοστά χρήσης είναι συνεχώς αυξανόμενα σε όλες τις χώρες με εξαίρεση την Αγγλία που παρατηρείται πτώση στη χρήση του συγκεκριμένου εργαλείου από το έτος 2015 - 2018, έτος που αποφασίστηκε και η αποχώρηση της χώρας από την Ένωση. Η αύξηση της χρήσης αυτού του εργαλείου από το έτος 2007 δείχνει το αυξανόμενο ενδιαφέρον των ευρωπαίων πολιτών για αναζήτηση εκπαίδευσης ή εργασίας σε άλλη χώρα, γεγονός που συνάδει με τους κύριους στόχους της Ένωσης για ενίσχυση της ευελιξίας και της κινητικότητας των ευρωπαίων πολιτών. Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η Ελλάδα, αναφορικά με τα άτομα που συμπλήρωσαν τον ευρωπαϊκό βιογραφικό για το έτος 2018 καθώς ο αριθμός αυτός αντιστοιχεί περίπου στο 1/4 των εγγράφων που συμπληρώθηκαν συνολικά μέσα στα έντεκα χρόνια χρήσης. Το γεγονός αυτός αποτυπώνει τις δυσμενείς συνθήκες αναφορικά με τις διαθέσιμες θέσεις εργασίας στην Ελλάδα, καθώς και την προσπάθεια των Ελλήνων πολιτών να αναζητήσουν εργασία και σε άλλες χώρες εκτός των συνόρων της χώρας.

⁴³ <https://europass.cedefop.europa.eu/el/resources/statistics/custom-reports#/generated>

4. Αποτελέσματα και συμπεράσματα της έρευνας

Εισαγωγή

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας που πραγματεύεται το θεσμό της πιστοποίησης σε πέντε ευρωπαϊκές χώρες. Αρχικά, γίνεται μια συγκεντρωτική παρουσίαση των κοινών σημείων και των αποκλίσεων των επιμέρους εθνικών συστημάτων πιστοποίησης και ακολουθεί ο σχολιασμός των ευρημάτων απαντώντας με αυτόν τον τρόπο στα ερευνητικά ερωτήματα που έχουν τεθεί.

4.1 Σχάρα Καταγραφής δεδομένων

Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζονται συγκεντρωτικά τα αποτελέσματα της έρευνας όπως αυτά προέκυψαν από τα στοιχεία που αντλήθηκαν από εκθέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του ευρωπαϊκού δικτύου για την εκπαίδευση Eurydice, νομοθετικά κείμενα των υπό εξέταση χωρών και του Cedefop.

Αγγλία	Γαλλία	Γερμανία	Ελλάδα	Κύπρος
1. Ο τρόπος δημιουργίας του εθνικού πλαισίου προσόντων.				
<p>Το RQF δημιουργήθηκε μετά τη συνένωση 5 πλαισίων προσόντων που ίσχυαν έως το 2015.</p>	<p>Η ίδρυση της εθνικής επιτροπής για την επαγγελματική πιστοποίηση, η οποία απαρτίζεται από: εκπροσώπους υπουργείων, κοινωνικούς εταίρους, εκπροσώπους περιφερειών, εκπρόσωποι επιμελητηρίων, εμπειρογνώμονες δημιούργησαν το Γαλλικό Μητρώο επαγγελματικών προσόντων</p>	<p>Ομάδα εργασίας που αποτελούνταν από εκπροσώπους των θεσμών, της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, τους κοινωνικούς εταίρους, ερευνητές και επαγγελματίες δημιούργησαν το Γερμανικό Πλαίσιο προσόντων.</p>	<p>Η Αρμόδια Επιτροπή Αντιστοίχισης, στην οποία συμμετείχαν αντιπρόσωποι του Υπουργείου Παιδείας, εκπρόσωποι πανεπιστημίων, εκπρόσωποι των κοινωνικών εταίρων, εμπειρογνώμονες ολοκλήρωσαν τη διαδικασία της αντιστοίχισης με το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο.</p>	<p>Εθνική Επιτροπή που απαρτίζεται από τους αρμόδιους διευθυντές Παιδείας και Πολιτισμού, το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, την Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού.</p>

2. Τύποι προσόντων που περιλαμβάνονται στο εθνικό πλαίσιο προσόντων.				
Ακαδημαϊκά και επαγγελματικά	Ακαδημαϊκά και επαγγελματικά (δεν περιλαμβάνονται προσόντα από τη γενική πρωτοβάθμια εκπαίδευση)	Ακαδημαϊκά και επαγγελματικά (δεν περιλαμβάνονται προσόντα από τη γενική τυπική εκπαίδευση)	Ακαδημαϊκά και επαγγελματικά	Ακαδημαϊκά και επαγγελματικά
3. Ο αρμόδιος φορέας για τη δημιουργία και τη διασφάλιση ποιότητας των παρεχόμενων προσόντων.				
Ofqual : ανεξάρτητη η ρυθμιστική αρχή εποπτεύεται από το κοινοβούλιο.	Εθνική επιτροπή επαγγελματικής πιστοποίησης (CNCP) η οποία εποπτεύεται από το Υπουργείο Επαγγελματικής Κατάρτισης	Το Ομοσπονδιακό Υπουργείο Παιδείας και Έρευνας (BMBWF) και η Μόνιμη Διάσκεψη των Υπουργών για την εκπαίδευση και τις πολιτιστικές υποθέσεις των Ομοσπονδιακών Κρατών (ΚΜΚ) εποπτεύονται από την	Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού, ο οποίος εποπτεύεται από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων	Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού η οποία εποπτεύεται από το Υπουργείο Εργασίας και Πρόνοιας.

		Ομοσπονδία.		
4. Οι αρμόδιοι πάροχοι εκπαίδευσης.				
<ul style="list-style-type: none"> • Τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα (πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια, τριτοβάθμια εκπαίδευση) • κολλέγια • σχολές επιμόρφωσης εγκεκριμένες από το Ofqual • επιχειρήσεις 	<ul style="list-style-type: none"> • Τυπικό σύστημα εκπαίδευσης • Γαλλικά υπουργεία • οργανισμοί κατάρτισης και επιμελητήρια • κοινωνικοί εταίροι 	<ul style="list-style-type: none"> • Επαγγελματικές σχολές • Επιχειρήσεις • Επιμελητήρια • Πανεπιστήμια 	<ul style="list-style-type: none"> • Τυπικό σύστημα εκπαίδευσης (πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια, τριτοβάθμια) • Επαγγελματικά Λύκεια • Σχολές επαγγελματικής Κατάρτισης • Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης και ανεξάρτητοι φορείς εκπαίδευσης αναγνωρισμένα από τον ΕΟΠΠΕΠ 	<ul style="list-style-type: none"> • Τυπικό σύστημα εκπαίδευσης (πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια, τριτοβάθμια) • Ιδιωτικά Ινστιτούτα Δημόσια Ινστιτούτα • Ιδιωτικά Πανεπιστήμια
5. Οι διαδικασίες που οδηγούν στην πιστοποίηση.				

<p>Με εξετάσεις που οδηγούν στην απόκτηση συγκεκριμένου πιστοποιητικού ανάλογα με το επίπεδο του προσόντος</p>	<ul style="list-style-type: none"> • εξετάσεις • πρακτική άσκηση και εργασία, ανάλογα με το επίπεδο του προσόντος • κατάθεση φακέλου που να αποδεικνύει την επαγγελματική εμπειρία του εκπαιδευόμενου - συνέντευξη 	<ul style="list-style-type: none"> • Εξετάσεις (γραπτές ή προφορικές) • δείγματα εργασίας 	<ul style="list-style-type: none"> • Εξετάσεις • Εργασία σε συγκεκριμένο αντικείμενο • Εξέταση από αρμόδια επιτροπή 	<ul style="list-style-type: none"> • Εξετάσεις
6.Οι πηγές χρηματοδότησης των διαδικασιών εκπαίδευσης και πιστοποίησης.				
<ul style="list-style-type: none"> • από το κράτος (Υπουργείο παιδείας) μέχρι την ηλικία των 19 ετών • ESFA μετά την 	<ul style="list-style-type: none"> • από το κράτος (αντίστοιχα υπουργεία) • κονδύλια από τις αντίστοιχες περιφέρειες 	<p>Τα προγράμματα μαθητείας που οδηγούν στην απόκτηση πιστοποιητικών επιβαρύνουν τις επιχειρήσεις, τον ίδιο τον</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Το κόστος των εξετάσεων επιβαρύνει αποκλειστικά τον εκπαιδευόμενο. • Τα προγράμματα ενηλίκων για την επαγγελματική 	<p>Η χρηματοδότηση της επίσημης κατάρτισης και ανεπίσημης κατάρτισης προέρχεται:</p> <ul style="list-style-type: none"> • από το κράτος • τον εκπαιδευόμενο

ηλικία των 19 ετών	<ul style="list-style-type: none"> • συγχρηματοδότηση ευρωπαϊκών κονδυλίων • επιχειρήσεις 	εκπαιδευόμενο και το κράτος.	εκπαίδευση και κατάρτιση συγχρηματοδοτούνται από το κράτος και την Ε.Ε.	<ul style="list-style-type: none"> • τους εργοδότες
--------------------	---	------------------------------	---	--

7. Η χρήση του Ευρωπαϊκού Διαβατηρίου Δεξιοτήτων (Europass).

- Χρησιμοποιείται από πολίτες και των πέντε χωρών.
- Λειτουργούν αντίστοιχα κέντρα και στις πέντε χώρες.
- Σε όλες τις χώρες υπάρχει αυξητική χρήση εκτός από την Αγγλία από το έτος 2015

4.2 Κοινά Σημεία και Αποκλίσεις των συστημάτων πιστοποίησης

Απαντώντας στο πρώτο ερώτημα της έρευνας πώς οδηγηθήκαμε στο θεσμό της πιστοποίησης, όπως προέκυψε από την προηγούμενη ανάλυση και οι πέντε χώρες ακολουθώντας τις συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προχώρησαν στο σχεδιασμό και την υλοποίηση των Εθνικών Πλαισίων προσόντων και καθεμία σταδιακά έκανε την αντιστοίχιση με το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων.

Αναφορικά με την Αγγλία, έως το 2015 η ύπαρξη πέντε διαφορετικών πλαισίων προσόντων δημιουργούσε διάφορα προβλήματα συγκρισιμότητας τόσο εντός του Ηνωμένου Βασιλείου όσο και εκτός με άλλες χώρες. Η δημιουργία του ενοποιημένου συστήματος προσφέρει γνώσεις και δεξιότητες που αντιστοιχούν σε ακαδημαϊκά αλλά και επαγγελματικά προσόντα. Οι συνεχείς μεταρρυθμίσεις των προγραμμάτων σπουδών, στο αγγλικό σύστημα και η δυνατότητα παρακολούθησης επαγγελματικών προγραμμάτων κατάρτισης και μαθητείας σε επιχειρήσεις, από την ηλικία των 14 ετών εξασφαλίζει μεσαίες και ανώτερες βαθμίδες προσόντων στους Άγγλους εκπαιδευόμενους.

Στη Γαλλία ήδη από το 2002 η Εθνική Επιτροπή για την Επαγγελματική πιστοποίηση (CNCP) δημιούργησε το γαλλικό πλαίσιο προσόντων. Η εν λόγω επιτροπή απαρτίζεται από εκπροσώπους υπουργείων, εκπροσώπους κοινωνικών εταίρων, εμπειρογνώμονες και εκπροσώπους των περιφερειών. Η συμμετοχή όλων αυτών των εμπλεκόμενων μερών σηματοδοτεί τη σημασία που δίνει το Γαλλικό κράτος στην προσαρμογή των παρεχόμενων προσόντων στις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Ταυτόχρονα οι μεταρρυθμίσεις των γαλλικών προγραμμάτων σπουδών γίνονται με την αρωγή των διεπαγγελματικών συμφωνιών μεταξύ του κράτους και εργοδοτών, υπογραμμίζοντας τη σημασία της συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων στη διαμόρφωση των παρεχόμενων προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Στη Γερμανία η υλοποίηση του εθνικού πλαισίου προσόντων αποτέλεσε όπως έχει ήδη αναφερθεί μια μακρόχρονη διαδικασία η οποία συνοδεύτηκε από τη μεταρρύθμιση ολόκληρου του συστήματος εκπαίδευσης. Η υιοθέτηση εκπαιδευτικών προτύπων που οδηγούν σε μετρήσιμα αξιολογικά αποτελέσματα, καθώς και η καθιέρωση του Διπλού συστήματος εκπαίδευσης που συνδυάζει τη θεωρητική μάθηση και την επαγγελματική εκπαίδευση, δείχνει τη σημασία που λαμβάνει για το γερμανικό σύστημα η δυνατότητα να εφαρμόζεται η αποκτηθείσα γνώση σε πράξη.

Στην Ελλάδα, εν μέσω ραγδαίων οικονομικών εξελίξεων που συντελέστηκαν τα τελευταία χρόνια η υλοποίηση του εθνικού πλαισίου προσόντων ολοκληρώθηκε το 2015. Αυτό προέκυψε ως αποτέλεσμα από τη συνεργασία εκπροσώπων του Υπουργείου Παιδείας, εκπροσώπους των πανεπιστημίων, κοινωνικούς εταίρους και εμπειρογνώμονες. Το γεγονός αυτό μαζί με την ψήφιση του αντίστοιχου νόμου δείχνει την προσπάθεια της ελληνικής κυβέρνησης τα μαθησιακά αποτελέσματα να αναγνωρίζονται ως προσόντα. Επίσης, η αντιστοιχία των διαφόρων τίτλων σπουδών που αποκτώνται εντός και εκτός του τυπικού συστήματος εκπαίδευσης στην Ελλάδα, με το εθνικό πλαίσιο προσόντων, αποτελεί την πρώτη συστηματική προσπάθεια αναγνώρισης πτυχίων εντός οργανωμένου πλαισίου.

Στην Κύπρο, τέλος, η Εθνική Επιτροπή που υλοποίησε την αντιστοίχιση του ευρωπαϊκού πλαισίου προσόντων με το εθνικό πλαίσιο, συμπεριελάμβανε εκπροσώπους του υπουργείου παιδείας, του υπουργείου Εργασίας καθώς και εκπροσώπους από το χώρο των επιχειρήσεων και των συντεχνιών. Η δύσκολη οικονομική κατάσταση των τελευταίων ετών προκάλεσε αλλαγές τόσο στην αγορά εργασίας όσο και στο κυπριακό σύστημα της παρεχόμενης εκπαίδευσης. Ωστόσο, ένας από τους βασικότερους εκπαιδευτικούς στόχους του κυπριακού συστήματος πιστοποίησης είναι η συνεχής βελτίωση της παρεχόμενης εκπαίδευσης που θα εξασφαλίζει την απαραίτητη επαγγελματική ευελιξία στους πολίτες.

Επιπρόσθετα, από τη μέχρι τώρα ανάλυση οι τύποι των προσόντων που περιλαμβάνονται και στα πέντε πλαίσια αφορούν τόσο ακαδημαϊκά προσόντα που αποκτήθηκαν εντός και εκτός οργανωμένου εκπαιδευτικού συστήματος όσο και επαγγελματικά μέσω των προγραμμάτων μαθητείας που αναπτύσσονται και στις πέντε χώρες.

Αναφορικά με τη διασφάλιση ποιότητας των παρεχόμενων προσόντων και στις πέντε χώρες οι αρμόδιες αρχές που καθορίζουν τα πρότυπα πιστοποίησης εποπτεύονται από το Κράτος. Στην Αγγλία η αρμόδια αρχή λογοδοτεί απευθείας στο κοινοβούλιο. Στη Γαλλία η εθνική επιτροπή επαγγελματικής πιστοποίησης εποπτεύεται από το αντίστοιχο υπουργείο επαγγελματικής κατάρτισης. Στη Γερμανία, Το Ομοσπονδιακό Υπουργείο Παιδείας και Έρευνας καθώς και η Μόνιμη Διάσκεψη των Υπουργών για την παιδεία και τον πολιτισμό φέρει την ευθύνη για τη διαρκή ενημέρωση του εθνικού καταλόγου προσόντων και την διασφάλιση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης. Στην Ελλάδα ο αντίστοιχος οργανισμός πιστοποίησης

εποπτεύεται από το Υπουργείο Παιδείας. Τέλος, στην Κύπρο η αρμόδια Αρχή εποπτεύεται από το Υπουργείο Εργασίας και πρόνοιας. Αν και τα συστήματα κατάρτισης εποπτεύονται κεντρικά διαφαίνονται διαφορές ως προς τα αντίστοιχα εποπτεύοντα υπουργεία καθώς για την Ελλάδα και τη Γερμανία η εποπτεία ανήκει στο Υπουργείο Παιδείας ενώ για την Κύπρο από το Υπουργείο Εργασίας και Πρόνοιας. Από την άλλη στη Γαλλία υπάρχει Υπουργείο επαγγελματικής Κατάρτισης, ενώ για την Αγγλία η ρυθμιστική αρχή εποπτεύεται απευθείας από το κοινοβούλιο. Οι διαφορές αυτές καταδεικνύουν την προσπάθεια αναπλαισίωσης των επιμέρους εθνικών πλαισίων στα εθνικά συστήματα διακυβέρνησης των εθνικών χωρών. Οι διαφορές αυτές δύναται να οδηγούν στη διαμόρφωση διαφορετικών πολιτικών προσεγγίσεων αναφορικά με την πιστοποίηση, γεγονός που ασκεί διαφορετικές πιέσεις και πλαίσια λειτουργίας τόσο όσον αφορά την παρεχόμενη εκπαίδευση όσο και την αναμορφούμενη αγορά εργασίας.

Επίσης, μια βασική ομοιότητα των συστημάτων πιστοποίησης των χωρών που ερευνήθηκαν εκτός της Γερμανίας, είναι πως η εκπαίδευση που αντιστοιχεί σε συγκεκριμένους τύπους προσόντων παρέχεται και από το τυπικό σύστημα εκπαίδευσης. Μόνο η Γερμανία δεν έχει εντάξει τις γνώσεις που αποκτώνται από το τυπικό σύστημα εκπαίδευσης στο εθνικό πλαίσιο προσόντων. Ωστόσο, σε όλες τις χώρες οι φορείς που παρέχουν επαγγελματική εκπαίδευση ποικίλουν ανά χώρα και ανά εκπαιδευτικό σύστημα. Πιο συγκεκριμένα στην Αγγλία προσόντα προσφέρονται από κολλέγια τα οποία λειτουργούν με ιδιωτική χρηματοδότηση, σχολές επιμόρφωσης και επιχειρήσεις. Στη Γαλλία στον κατάλογο των φορέων εκτός του τυπικού συστήματος προστίθενται τα αρμόδια υπουργεία, τα επιμελητήρια, διάφοροι εγκεκριμένοι οργανισμοί εκπαίδευσης και κοινωνικοί εταίροι. Στην Ελλάδα όπως και στην Κύπρο λειτουργούν πλήθος ανεξάρτητων φορέων εκπαίδευσης δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου τα οποία προσφέρουν πλήθος προγραμμάτων ακαδημαϊκής και επαγγελματικής κατάρτισης που οδηγούν στην πιστοποίηση. Οι διαφορές αυτές στους παρόχους εκπαίδευσης δυνητικά συνδέεται με τον διαφορετικό προσανατολισμό της παρεχόμενης εκπαίδευσης στις πέντε χώρες. Διαφαίνεται λοιπόν ότι στα συστήματα που εμπλέκονται κοινωνικοί φορείς και επιχειρήσεις η εκπαίδευση προσανατολίζεται σε τεχνικού τύπου γνώσεις με στόχο την άμεση σύνδεση της γνώσης με την αγορά, ενώ στην Ελλάδα και στην Κύπρο η παρεχόμενη εκπαίδευση διαφαίνεται να είναι

περισσότερο ακαδημαϊκού τύπου σε μια προσπάθεια αναγνώρισης των αναγκών της αγοράς και όχι κάλυψης θέσεων εργασίας.

Η διαδικασία της πιστοποίησης γίνεται με εξετάσεις και στις πέντε χώρες και ανάλογα με τη χώρα εντοπίζονται διαφορές αναφορικά με το επίπεδο του προσόντος που αιτείται ο εκπαιδευόμενος πιστοποίηση. Στη Γαλλία, η κατάθεση φακέλου που να πιστοποιεί εργασιακή εμπειρία δύναται να οδηγήσει στην πιστοποίηση χωρίς κατοχή ακαδημαϊκών προσόντων από τον υποψήφιο. Αντίθετα, στην Ελλάδα και στην Κύπρο η πιστοποίηση οποιουδήποτε προσόντος πρέπει να αντιστοιχεί με κατοχή συγκεκριμένου ακαδημαϊκού τίτλου. Η διαφορά αυτή ενισχύει ακόμα περισσότερο τη διάσταση που υπάρχει για την αναγκαιότητα της παρεχόμενης γνώσης στους εκπαιδευόμενους. Εύλογα λοιπόν εγείρεται το ερώτημα για το αν η μάθηση παρέχεται ως εφόδιο ολοκλήρωσης του ατόμου ή ως αναγκαιότητα για την εξεύρεση και διατήρηση εργασίας.

Επιπρόσθετα, η χρηματοδότηση των προγραμμάτων κατάρτισης που οδηγούν στην πιστοποίηση και στις πέντε χώρες περιλαμβάνει δαπάνες του εκάστοτε κράτους. Στη Γαλλία και την Ελλάδα σε πολλές περιπτώσεις υπάρχει συγχρηματοδότηση ευρωπαϊκών κονδυλίων, ενώ οι επιχειρήσεις χρηματοδοτούν προγράμματα στη Γαλλία, τη Γερμανία και την Κύπρο. Ο εκπαιδευόμενος επιβαρύνεται με το κόστος της χρηματοδότησης ανάλογα με το επίπεδο του προσόντος σε Γερμανία, Ελλάδα και Κύπρο. Τα στοιχεία αυτά αναδεικνύουν αντικρουόμενες επιδράσεις στην κατεύθυνση της παροχής ίσων ευκαιριών για όλους, όπως αυτές τέθηκαν από τα ευρωπαϊκά κείμενα που αναφέρθηκαν σε προηγούμενες ενότητες. Ειδικά όσον αφορά την Ελλάδα και την Κύπρο, η επιβάρυνση του εκπαιδευόμενου με το κόστος πιστοποίησης σε συνδυασμό με τις δύσκολες οικονομικές συνθήκες (υποαπασχόληση και υψηλά ποσοστά ανεργίας), αναπροσδιορίζει τις σχέσεις εκπαίδευσης και απασχόλησης αντανακλώντας την ανισότητα των ευκαιριών, αφού η δυνατότητα δίνεται μόνο σε αυτούς που έχουν τα μέσα να ανταπεξέλθουν στο κόστος της πιστοποίησης.

Τέλος, η χρησιμοποίηση του Europass από τους πολίτες και των πέντε κρατών, ικανοποιεί μία από τις βασικές συνθήκες της Ένωσης για αύξηση της κινητικότητας των πολιτών είτε για λόγους εκπαίδευσης είτε για λόγους εργασίας, ενισχύοντας την υπόθεση της διαπερατότητας του κάθε εθνικού κράτους έναντι της επικρατούσας τάσης για ενιαία εκπαιδευτική πολιτική. Η χρησιμοποίηση του

εργαλείου αυτού, το οποίο σχεδιάστηκε με βάση συγκεκριμένα εκπαιδευτικά πρότυπα είναι δυνατό να συμβάλλει ως ένα βαθμό στην επίτευξη της εκπαιδευτικής παγκοσμιοποίησης.

4.3 Συζήτηση αποτελεσμάτων και τελικά συμπεράσματα

Η παγκοσμιοποίηση και η νέα διαμορφούμενη οικονομική και πολιτική τάξη πραγμάτων απαιτούν νέες πολιτικές και κοινό στρατηγικό σχεδιασμό, προκειμένου να επιτευχθεί η μεγιστοποίηση της αποτελεσματικότητας της εκπαίδευσης, που αναγνωρίζεται ως κινητήριο μοχλός για τη διασφάλιση της συνοχής των κοινωνιών καθώς και της προσωπικής ολοκλήρωσης των ατόμων. Η διαδικασία σύγκλισης των συστημάτων πιστοποίησης προσόντων των επιμέρους ευρωπαϊκών χωρών απαιτεί εκτός από εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις στα επιμέρους προγράμματα σπουδών και την υιοθέτηση μιας νέας εκπαιδευτικής κουλτούρας που οδηγεί τελικά στη σύγκλιση μαθησιακών αντικειμένων από ετερόκλητες ομάδες μάθησης.

Οι πέντε χώρες των οποίων εξετάστηκαν τα συστήματα πιστοποίησης, είναι χώρες που παρουσιάζουν έντονες διαφοροποιήσεις τόσο ως προς την οργάνωση και λειτουργία του κράτους όσο και στην οργάνωση και παροχή της εκπαίδευσης. Οι διαφορετικές ερμηνείες ως προς τα παρεχόμενα επίπεδα εκπαίδευσης και την αντιστοιχία τους σε συγκεκριμένες γνώσεις, εγείρουν το ερώτημα αν τελικά οι ευρωπαϊκές συστάσεις της Επιτροπής πραγματικά υιοθετούνται και ενσωματώνονται στα προσφερόμενα προγράμματα, ή ακολουθούνται επιτελεστικά από τα κράτη προκειμένου να απορροφήσουν διαθέσιμα κονδύλια της Ένωσης. Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά το σχεδιασμό των εθνικών συστημάτων πιστοποίησης στην Αγγλία, τη Γαλλία και τη Γερμανία αυτό ήταν το αποτέλεσμα μιας μακρόχρονης διαδικασίας σχεδιασμού και εθνικού διαλόγου μεταξύ των θεσμών, των εργοδοτών, εμπειρογνομόνων και συντεχνιών προκειμένου να γίνουν οι απαραίτητες ταξινομήσεις των προσφερόμενων προσόντων με τις ανάγκες της ευρωπαϊκής αγοράς εργασίας. Οι ταξινομήσεις αυτές, αν και αντιστοιχούν σε συγκεκριμένα επίπεδα του ευρωπαϊκού πλαισίου δεν διαχωρίζουν επαρκώς τα προσόντα που προέρχονται από την τυπική μάθηση και τα προσόντα που προέρχονται από την εργασιακή εμπειρία. Στην Ελλάδα και την Κύπρο, εξαιτίας των σοβαρών οικονομικών προβλημάτων που αντιμετώπισαν αυτές οι δύο χώρες την τελευταία δεκαετία, τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν πως τα εθνικά πλαίσια προσόντων αποτελούν κατ' ουσία μια

"μετάφραση" του ευρωπαϊκού πλαισίου προσόντων προσαρμοσμένο σε όρους του ελληνικού και κυπριακού εκπαιδευτικού συστήματος αντίστοιχα.

Επίσης, οι διαφορές που εντοπίστηκαν στα υπό έρευνα συστήματα, τόσο όσον αφορά τον τρόπο χρηματοδότησης της παρεχόμενης επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, όσο και από την παροχή επαγγελματικής κατάρτισης από διαφορετικούς φορείς σε κάθε χώρα, καταμαρτυρούν τις διαφορετικές διεργασίες που λαμβάνουν χώρα αναφορικά με τα προσφερόμενα εκπαιδευτικά προγράμματα. αλλά παρόλα αυτά οδηγούν στην πιστοποίηση ομοειδών προσόντων. Εύλογα, μπορεί κανείς να αντιληφθεί, πώς η σύγκριση προσόντων που αποκτήθηκαν σε διαφορετικά συστήματα μόνο ευθύγραμμη και απλή δεν μπορεί να είναι. Σύμφωνα με το ευρωπαϊκό πρόταγμα της συνεχούς αύξησης της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας των εργαζομένων, η παρεχόμενη μάθηση που περιγράφεται πλέον με οικονομικούς όρους δίνοντας έμφαση στους όρους της καινοτομίας και της ανταγωνιστικότητας προσδιορίζει και το τελικό αποτέλεσμα της εκπαίδευσης που αφορά μόνο μετρήσιμα προσόντα. Μολαταύτα, η "μάθηση" είναι το αποτέλεσμα πολλών και πολύπλοκων διαδικασιών με πολυεπίπεδα αποτελέσματα τόσο οικονομικά όσο και κοινωνικά.

Επιπρόσθετα, η αλλαγή του τρόπου διακυβέρνησης των συστημάτων εκπαίδευσης με την ολοένα και αυξανόμενη συμμετοχή επιχειρήσεων, κλαδικών φορέων και κοινωνικών εταίρων στη διαδικασία προσδιορισμού και πιστοποίησης προσόντων, επισφραγίζει την παροχή ευέλικτων μορφών κατάρτισης προσαρμοσμένων να καλύψουν τις ανάγκες της αγοράς. Υπό το πρίσμα των νέων αυτών συνθηκών αναδεικνύεται ένας νέος τύπος εργαζόμενου ο οποίος δύναται να κινείται και να αναλαμβάνει δράση σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο εργασιακό περιβάλλον εξαιτίας της συνεχούς εξέλιξης της τεχνολογίας.

Τέλος, η συμμετοχή των εκπαιδευομένων με δική τους επιβάρυνση στα προγράμματα κατάρτισης πολλών ευρωπαϊκών χωρών, αναγάγει τη διαδικασία της μάθησης σε ιδιωτική συναλλαγή μεταξύ του φορέα παροχής και του εκπαιδευόμενου. Το γεγονός αυτό, πιθανόν να αμβλύνει ακόμα περισσότερο μελλοντικά τις εκπαιδευτικές ανισότητες, καθώς μόνο οι κατέχοντες χρήματα θα μπορούν να αγοράσουν "εκπαιδευτικά προϊόντα". Μια τέτοια μελλοντική συνθήκη είναι εκ διαμέτρου αντίθετη με τους διακηρυσσόμενους στόχους της επιτροπής για ισότητα ευκαιριών σε όλους τους πολίτες της Ένωσης.

Συνοψίζοντας, η καταφανής εξέλιξη της τεχνολογίας και η διαρκής αναμόρφωση των κοινωνικοοικονομικών δομών παγκοσμίως αναδεικνύει συνεχώς νέα παραγωγικά πρότυπα προσδιορίζοντας ταυτόχρονα νέες ταυτότητες εργαζομένων αλλά και εργασιακών σχέσεων. Προκειμένου τα άτομα να προσαρμοστούν στις αλλαγές αυτές και να διατηρήσουν την απασχολησιμότητα τους απαραίτητη προϋπόθεση είναι η διαρκής μάθηση (Longworth N., 2003). Οι σύγχρονες δεξιότητες που απαιτούνται δεν στηρίζονται τόσο στην απόκτηση πτυχίων από τα τυπικά συστήματα εκπαίδευσης, αλλά στην καλλιέργεια της μεταγνωστικής ικανότητας των ατόμων, της γνώσης του "μαθαίνω πως να μαθαίνω" (Packer, A.H. & Sharrar, G.K., 2003)

4.4. Προτάσεις

Η παρούσα έρευνα επιχειρεί να αναδείξει τις ομοιότητες και διαφορές των ευρωπαϊκών πλαισίων πιστοποίησης πέντε χωρών αναλύοντας μόνο το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας αυτών. Κατά τη διαδικασία της σύγκρισης προέκυψαν διάφορα ερωτήματα που χρήζουν περαιτέρω διερεύνησης και διατυπώνονται ακολούθως με τη μορφή προτάσεων.

1. Σύγκριση των προσόντων που αποκτώνται από τη μη τυπική και άτυπη μάθηση μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών.
2. Ο βαθμός παρέμβασης των κοινωνικών εταίρων στη δημιουργία προσόντων προς πιστοποίηση και πως αυτό διαμορφώνει την παρεχόμενη επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση.
3. Υπερεκπαίδευση, Πιστοποίηση προσόντων και Απασχολησιμότητα.
4. Οι φορείς χρηματοδότησης της παρεχόμενης επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και η μετατροπή της μάθησης σε εμπορεύσιμο προϊόν.
5. Σύγκριση των προσόντων των εκπαιδευτικών στις διάφορες χώρες και με ποιες διαδικασίες αυτά επικαιροποιούνται προκειμένου να προσαρμοστούν στις συνεχώς μεταβαλλόμενη εκπαιδευτική αγορά.

Η αντιστοιχία των εθνικών πλαισίων εκπαίδευσης με το ευρωπαϊκό πλαίσιο, και η συνεχής παραγωγή εγγράφων, εκθέσεων και άρθρων τόσο από την Ευρωπαϊκή

επιτροπή και το Cedefop, αλλά και την Unesco και τον ΟΟΣΑ αναφορικά με την ανάγκη σύγκρισης και διασφάλισης ποιότητας υψηλού επιπέδου προσόντων, επιτρέπει την έρευνα σε διαφορετικά επιστημονικά πεδία σχετικά με το θέμα της πιστοποίησης.

Ξενόγλωσσες

Alexiadou. (2007). The Europeanisation of Education Policy: researching changing governance and ‘new’ modes of coordination. *Research in Comparative and International Education*, Vol. 2, No. 2,, p.

<http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.2304/rcie.2007.2.2.102>.

Ball. (2012). *Global Education Inc: New Policy Networks and the Neo-Liberal Imaginary*. London: Routledge.

Ball . (2013). *Foucault, Power, and Education*. New York: . New York: Routledge.

Bell. (1973). *he coming of post-industrial society: a venture in social forecasting*. New York: Ink Publishers.

Carney. (2010). *Reading the global: comperative education and the end of an era*. Rotterdam: Sense Publishers.

Carpiano. (2005, January). "Toward a neighborhood resource- Based theory of “social capital” for health: Can Bourdieu and sociology help. *Social Science and Medicine*(volume 62), pp. 165-175.

Ciancanelli . (2007). *(Re)producing universities: knowledge dissemination, market power and the global knowledge commons* (Vols. Geographies of Knowledge, Geometries of Power). (E. D. al., Ed.) London Routledge.

Cowen. (2009). *Then and now : unit ideas and comperative education*. *International Handbook of Comperative Education*. Springer, Dordrecht.

Drucker. (1996). *Μετακαπιταλιστική κοινωνία*. Αθήνα: Gutenberg.

Flick . (1998). *An Introduction to Qualitative Research*. London: Sage Publications.

Grek & Lawn. (2009). “A Short History of Europeanizing Education. *The New Political Work of Calculating the Future*”. *European Education*, 41 (1), pp. 32–54.

Jacobsson . (2002). Soft regulation and the subtle transformation of states: the case of EU employment.

Lincoln & Guba. (1985). *Naturalistic Inquiry*. Sage Publications.

Longworth N. (2003). *Lifelong Learning in Action : Transforming education in the 21st century*. London: Kogan Page.

Nóvoa & Mashal. (2003). *Comperative Research in Education: a mode of governance or a historical journey?*

Packer, A.H. & Sharrar, G.K. (2003). *Linking Lifelong Learning, Corporate Social Responsibility and the Changing Nature of Work*.

Robson. (2007). *Η ΕΡΕΥΝΑ ΤΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ*. ΑΘΗΝΑ: GUTENBERG.

Smith. (1776). *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations*. W. Strahan and T. Cadell, London.

Tsakiris D. (2014). "Human Capital and Human action in lifelong learning: Questions concerning the revival of a seemingly obvious theory" in Zarifis, G. & Gravani, M. (eds) *Challenging area lifelong learning: A critical response after a decade of going adjustments*. pp. 109-119.

Ελληνόγλωσσες

Αλεξίου. (2006). *Εργασία, Εκπαίδευση και κοινωνικές τάξεις. Το ιστορικο-θεωρητικό πλαίσιο (2η έκδοση)*. Αθήνα: Παπαζήσης.

Βαρβιτσιώτη, Γούλας et.al. (2010). *Δια Βίου Μάθηση και Πιστοποίηση*. (Κ. Θανάσης, Ed.) Αθήνα: ΙΝΕ (Ινστιτούτο εργασίας ΓΣΕΕ

Ζμας. (2007). *Παγκοσμιοποίηση και εκπαιδευτική πολιτική*. Αθήνα: ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ.

Ιωσηφίδης. (2003). *Ανάλυση Ποιοτικών δεδομένων στις κοινωνικές επιστήμες*. ΑΘΗΝΑ: ΚΡΙΤΙΚΗ.

Καψάλης Α. Παπασταμάτης Α. (2013). *Εκπαίδευση ενηλίκων : Γενικά εισαγωγικά θέματα*. Αθήνα: Ι. Σιδέρης,.

Κελπανίδης & Βρυνιώτη. (2004). *Διαβίου μάθηση: Κοινωνικές προϋποθέσεις και λειτουργίες, δεδομένα και διαπιστώσεις*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, Ε. (2004). ΑΠΟΦΑΣΗ αριθ.2241/2004 ΕΚ. *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* .

Κυριαζή. (2005). *Η ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Κυριαζή. (2005). *Η ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ*. ΑΘΗΝΑ: ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ.

Μακράκης Β. (1993). «*Η διεθνοποίηση της εκπαίδευσης: η περίπτωση της ευρωπαϊκής κοινότητας*». *Συγκριτική Παιδαγωγική ΙΙΙ, Θεωρητικά, μεθοδολογικά προβλήματα και σύγχρονες τάσεις στη διεθνή εκπαίδευση*. Αθήνα: Gutenberg.

Ματθαίου. (1997). *Συγκριτική Σπουδή της Εκπαίδευσης. Τόμος Ι: Θεωρήσεις και Ζητήματα* . Αθήνα: Ε.Σ.ΠΑΙ.Δ.Ε.Π.Ε.

Ματθαίου. (2011). *Συγκριτική Παιδαγωγική: ανάπτυξη, σχολές σκέψης, χαρακτηριστικά, προοπτικές. Στο Γ. Μαυροειδής (επιμ), Εισαγωγή στις επιστήμες της Αγωγής*. Αθήνα: Γρηγόρης.

Μπασαντής Δ. (1993). *Βιβλίο και Επικοινωνία*. Αθήνα: Οδυσσέας.

Παντίδης ,Πασιάς . (2004). *Ευρωπαϊκή διάσταση στην εκπαίδευση*. Αθήνα: Gutenberg.

Παντίδης, Πασσιάς. (2004). *Ευρωπαϊκή Διάσταση στην Εκπαίδευση*. Αθήνα: GUTENBERG.

Παπαδάκης . (2006). *ΠΡΟΣ ΤΗΝ "ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ"*; ΑΘΗΝΑ: ANT. N. ΣΑΚΚΟΥΛΑ.

Πασιάς. (2006). *Ευρωπαϊκή Ένωση και Εκπαίδευση. Θεσμικός λόγος και εκπαιδευτική πολιτική, τομ.Α' & Β.*. Αθήνα.: Gutenberg.

Πασιάς & Φλουρής. (2015). "Ο σύγχρονος αποικισμός της γνώσης και η εκπαίδευση της επισφάλειας και της αβεβαιότητας". Πρακτικά του 7ου Συνεδρίου Ιστορίας Εκπαίδευσης (27-30/6/2014): "Ποια γνώση έχει την πιο μεγάλη αξία; ιστορικές - συγκριτικές προσεγγίσεις". (pp. 18-30). Εργαστήριο Ιστορικού Αρχείου Νεοελληνικής και Διεθνούς Εκπαίδευσης ΠΤΔΕ/ Πανεπιστήμιο Πατρών.

Πυργιωτάκης - Θεοφιλίδης. (2016). *Ερευνητική μεθοδολογία στις κοινωνικές επιστήμες και στην εκπαίδευση*. Αθήνα: πεδίο.

Τσακίρη Δ. όπ.ανα. (2018). *Η Θέσμιση της αξιολόγησης των μαθητών και το φαντασιακό στοιχείο*. ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ.

Τσαούσης. (2007). *Η εκπαιδευτική πολιτική των διεθνών οργανισμών : Παγκόσμιες και ευρωπαϊκές διαστάσεις*. Αθήνα: Gutenberg.

Τσιώλης. (2013). Η σχέση ποιοτικής και ποσοτικής προσέγγισης στην κοινωνική έρευνα: από τη θέση περί 'ριζικής ασυμβατότητας' στο συνδυασμό ή τη συμπληρωματικότητα των προσεγγίσεων. (Σ. Μ. κο, Ed.)

Τσουκαλάς, Μ. (2018). Το κόστος μιας απροβίβαστης παιδείας. *ΚΑθημερινή Κύπρου*.

Φωτόπουλος Ν. & Ζάγκος Χ. (2016). *Διά βίου μάθηση, πιστοποίηση προσόντων και διασφάλιση ποιότητας*.

Πηγές από το διαδίκτυο

European Union. (n.d.). The EU in brief. https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief_en.

Κυπριακό Κέντρο Οικονομικών Ερευνών. (2017). Οικονομική Έρευνα. <http://www.ucy.ac.cy/erc/el/>

Cedefop. (2016). European Inventory on NQF. <http://www.cedefop.europa.eu/el/publications-and-resources/country-reports/european-inventory-on-nqf>

Cedefop. (2016). https://cumulus.cedefop.europa.eu/files/vetelib/2016/2016_CR_FR.pdf.

Cedefop. (2016). https://cumulus.cedefop.europa.eu/files/vetelib/2016/2016_CR_GR.pdf.

CEDEFOP. (2016). VOCATIONAL EDUCATION AND TRAINING IN EUROPE.GERMANY. <http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/country-reports/germany-vet-europe-country-report-2016>

CEDEFOP. (2016). VOCATIONAL EDUCATION AND TRAINING IN EUROPE. UNITED KINGDOM.

<http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/country-reports/united-kingdom-vet-europe-country-report-2016>

Cedefop. (2016-2017). Spotlight on VET Germany.

<http://www.cedefop.europa.eu/fr/publications-and-resources/publications/8116>

Cedefop. (2016-2017). spotlight on vet UNITED KINGDOM.

<http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/8111>

Cedefop. (2018). www.cedefop.europa.eu/files/9126_el.pdf.

Cedefop. (n.d.). <http://www.cedefop.europa.eu/el/about-cedefop>.

Retrieved 02/03/2018

Cedefop. (n.d.). <http://www.cedefop.europa.eu/el/about-cedefop/what-we-do>.

Cedefop. (n.d.). <http://www.cedefop.europa.eu/en/events-and-projects/projects/european-qualifications-framework-eqf>.

Cedefop. (n.d.). Vocational Education and training in Europe, Cyprus. https://cumulus.cedefop.europa.eu/files/vetelib/2016/2016_CR_CY.pdf.

cncp. (n.d.). <http://www.cncp.gouv.fr/commission>.

Commission, E. (n.d.). EACEA National Policies Platform.

<https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en>

Commission, E. (2018). *Education and Training monitor 2018 - Country analysis*.

https://www.euroguidance.nl/_images/user/publicaties/2018/volume-2-2018-education-and-training-monitor-country-analysis.pdf.

Commission, E. (n.d.). https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/adult-education-and-training-funding-15_en.

CyQF. (n.d.). Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων.

http://www.cyqf.gov.cy/archeia/dimosiefseis/european_qualifications_framework_leaflet_el.pdf.

CYQF. (n.d.). Τα επίπεδα του εθνικού πλαισίου προσόντων.
<http://www.cyqf.gov.cy/index.php/en/diagram>.

DQR. (n.d.). <https://www.dqr.de/content/2338.php>.

ECONOMICS, T. (n.d.). <https://tradingeconomics.com/greece/full-time-employment>.

eoppep. (n.d.). Proson. <https://proson.eoppep.gr/el>.

European Commission. (2001). Making a European Area of Lifelong Learning a Reality. Brussels:
http://viaa.gov.lv/files/free/48/748/pol_10_com_en.pdf.

European Commission, E. (n.d.). Adult Education and funding.
https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/adult-education-and-training-funding-15_en.

Eurostat. (n.d.).
http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=demo_urespop&lang=en.

EUROSTAT. (n.d.).
http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=demo_urespop&lang=en.

Eurydice. (n.d.). https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-and-governance-31_en.

Eurydice. (n.d.). https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/france/funding-education_en.

GOV.UK. (n.d.). Education & Skills Funding Agency.
<https://www.gov.uk/government/organisations/education-and-skills-funding-agency>.

GOV.UK. (n.d.). Section 96 - Qualifications.
<https://www.gov.uk/guidance/section-96-qualifications>.

OECD. (2017). FUTURE OF WORK AND SKILLS Organisation for Economic Co-operation and Development () Paper presented at the 2nd

Meeting of the G20 Employment Working Group 15-17 February 2017.
Hamburg, Germany.

Statistics, O. f. (2018).

<https://www.ons.gov.uk/employmentandlabourmarket/peopleinwork/employmentandemployeetypes/bulletins/uklabourmarket/december2018>.

UK.GOV. (n.d.). Ofqual. <https://register.ofqual.gov.uk/>.

UNESCO. (2013). Education for 'global citizenship': a framework for discussion.

https://www.researchgate.net/publication/318760972_Education_for_Global_Citizenship_A_framework_for_discussion

Δημοκρατίας, Σ. Υ. (2016). Πληθυσμός.

http://www.cystat.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/index_gr/index_gr?OpenDocument.

ΕΛΣΤΑΤ. (2018). Η ΕΛΛΑΣ ΜΕ ΑΡΙΘΜΟΥΣ.

http://www.statistics.gr/documents/20181/1515741/GreeceInFigures_2018Q4_GR.pdf/6b31b525-ab5d-412e-a059-7cedd02800a1.

ΕΟΠΠΕΠ. (2016). *Έκθεση Αντιστοίχισης του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων με το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων*.

https://nqf.gov.gr/images/nqf/ENTYPO_07-12-2017_greek.pdf.

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (n.d.). (http://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/open_method_coordination.html?locale=el).

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (n.d.). <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM%3Ac11054>.

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (09/05/2008).
Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης - ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ: ΟΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ - ΤΙΤΛΟΣ ΧΙΙ: ΠΑΙΔΕΙΑ, ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, ΝΕΟΛΑΙΑ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ - Άρθρο 166 (πρώην άρθρο 150 της ΣΕΚ). *αριθ. 115(12008E166)*, σ. 0121 . <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2008:115:FULL&from=SL>

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2002).
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ,, Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της
Βαρκελώνης 15 και 16 Μαρτίου 2002. Βαρκελώνη:
http://europa.eu/rapid/press-release_PRES-02-930_el.htm.

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2008). Σύσταση του
ευρωπαϊκού κοινοβουλίου και του συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση του
ευρωπαϊκού πλαισίου επαγγελματικών προσόντων για τη δια βίου μάθηση.
C111/1, [http://eur-lex.europa.eu/legal-](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32008H0506(01)&qid=1521368625485)
[content/EL/TXT/?uri=CELEX:32008H0506\(01\)&qid=1521368625485](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32008H0506(01)&qid=1521368625485).

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2008). Σύσταση του
Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Απριλίου 2008,
σχετικά με τη θέσπιση του ευρωπαϊκού πλαισίου επαγγελματικών προσόντων
για τη δια βίου μάθηση. *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*,
[http://eur-lex.europa.eu/legal-](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:32008H0506(01))
[content/EL/TXT/?uri=celex:32008H0506\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:32008H0506(01)).

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2009). Συμπεράσματα
του συμβουλίου της 12ης Μαΐου 2009 σχετικά με ένα στρατηγικό πλαίσιο για
την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης
(«ΕΚ 2020»). *C 119/02*, [https://eur-lex.europa.eu/legal-](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:52009XG0528(01))
[content/EL/TXT/?uri=celex:52009XG0528\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:52009XG0528(01)).

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2009/C 119/02).
Συμπεράσματα του συμβουλίου της 12ης Μαΐου 2009 σχετικά με ένα
στρατηγικό πλαίσιο για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της
εκπαίδευσης και της κατάρτισης («ΕΚ. *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής
Ένωσης*, [http://eur-lex.europa.eu/legal-](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2009.119.01.0002.01.ELL&toc=OJ:C:2009:119:TOC)
[content/EL/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2009.119.01.0002.01.ELL&toc=OJ:C:20](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2009.119.01.0002.01.ELL&toc=OJ:C:2009:119:TOC)
[09:119:TOC](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2009.119.01.0002.01.ELL&toc=OJ:C:2009:119:TOC).

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2017). ΣΥΨΤΑΣΗ
ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ. *C 189/15*, [https://eur-lex.europa.eu/legal-](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2017.189.01.0015.01.ELL&toc=OJ:C:2017:189:TOC)
[content/EL/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2017.189.01.0015.01.ELL&toc=OJ:C:20](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2017.189.01.0015.01.ELL&toc=OJ:C:2017:189:TOC)
[17:189:TOC](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2017.189.01.0015.01.ELL&toc=OJ:C:2017:189:TOC) .

Επιτροπή, Ε. Σ. (2012). *Εκπαίδευση και κατάρτιση για μια έξυπνη,
βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς Ευρώπη*. Επίσημη Εφημερίδα της

Ευρωπαϊκής Ένωσης. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2012:102:FULL&from=EN>

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας. (2010). Retrieved from http://www.edulll.gr/wp-content/uploads/2010/06/nomos_-3879_2010.pdf.

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. (n.d.). EK 2020. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM%3Aef0016>.

ΝΟΜΟΣ ΥΠ. ΑΡΙΘ.3879. (2010). *ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ*. http://www.edulll.gr/wp-content/uploads/2010/06/nomos_-3879_2010.pdf

Συμπεράσματα της Προεδρίας:Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης 15 και 16 Μαρτίου 2002. (n.d.). http://europa.eu/rapid/press-release_PRES-02-930_el.htm.